

Nato och finländska nyhetsmedier

Utrikespolitiska händelsers inverkan på den finländska Natodebatten i Helsingin
Sanomat under åren 2006–2016

Magisteravhandling

Statskunskap med masskommunikation

Författare: Oskar Lang

Fakulteten för samhällsvetenskaper och
ekonomi

Handledare: Tom Carlson

Åbo Akademi, Vasa, hösten 2018

**ÅBO AKADEMI – FAKULTETEN FÖR SAMHÄLLSVETENSKAPER OCH
EKONOMI**

Ämne: Statskunskap med masskommunikation	
Författare: Oskar Lang	
Arbetets titel: Nato och finländska nyhetsmedier. Utrikespolitiska händelsers inverkan på den finländska Natodebatten i Helsingin Sanomat under åren 2006–2016	
Handledare: Tom Carlson	
<p>Abstrakt: Nato är ett ord som ofta ger upphov till en hätsk debatt i finländska medier. Det går inte att debattera säkerhetspolitiska aspekter i Finland utan att nämna militäralliansen. Nyhetsmedier kan använda sig av olika verktyg för att forma och styra debatten. Två vanliga verktyg som brukas av medier är dagordningsmakt och gestaltning. Dessa två verktyg används också i den finländska Natodebatten, men till vilken utsträckning? Tanken med denna avhandling är att få svar på hur den finländska Natodebatten utvecklats och förändrats under elva års tid som ingriper två säkerhetspolitiska kriser. Tanken är att även undersöka i vilken grad finländska nyhetsmedier använder sig av dagordningsmakt och gestaltning (<i>framing</i> på engelska) för att styra debatten om Nato.</p> <p>Syftet med studien var att analysera hur den finländska Natodebatten utvecklats över tid och ifall kriserna i Georgien år 2008 och Ukraina år 2014 haft en effekt på debatten. Avhandlingens frågeställningar var de följande. Hur har den finländska Natodebatten utvecklats under tidsperioden 2006–2016? Har kriserna i Georgien och Ukraina haft en effekt på denna debatt? För att kunna svara på dessa frågor krävdes en form av innehållsanalys. Eftersom tanken var att analysera hur debatten utvecklats över tid, alltså att jämföra innehållet i tidningsledarna över tid. Med dessa faktorer i åtanke valdes en deskriptiv kvantitativ innehållsanalys som avhandlingens metod. Studiens material avgränsades till de ledare i Helsingin Sanomat som har Nato i fokus. Vid analysen av materialet visade det sig att Natodebatten i Helsingin Sanomats ledare utvecklats en hel del under forskningsperioden. Kriserna i Georgien år 2008 och Ukraina år 2014 hade båda en effekt på Natodebatten i Helsingin Sanomat. Det förekom en del bruk av dagordningsmakt och gestaltning i ledarna. Till exempel började Nato gestaltas mera positivt i ledarna över tid. Inställningen till ett finländskt Natomedlemskap blev mer negativ även om Nato gestaltades mer positivt. Resultaten av forskningen visar att Natodebatten i ledarna i Helsingin Sanomat utvecklats under den tidsperiod som valts till avhandlingens forskningsperiod. Kriserna i Georgien och Ukraina har haft en effekt på Natodebatten i ledarna i Helsingin Sanomat. Krisen i Georgien hade en något mindre effekt än krisen i Ukraina men båda kriserna gjorde att Nato började gestaltas mer positivt.</p>	
Nyckelord: Nato, medier, säkerhetspolitik dagordningsmakt, gestaltning	
Datum: 04.10.2018	Sidantal: 81
Abstraktet godkänt som mognadsprov:	

Innehållsförteckning

1. Introduktion	4
1.1 Tematik	5
1.2 Syfte och frågeställning	5
2. Studiens referensram	7
2.1 Tidigare forskning	7
2.2 Nato i medier och opinion	8
2.3 Mediernas roll i Natodebatten	11
2.3.1 Agenda Setting eller dagordningsmakt	11
2.3.2 Framing eller gestaltningsmakt	14
2.4 Utomstående faktorer som möjligen inverkat på den finländska Natodebatten	15
2.4.1 Georgien	17
2.4.2 Ukraina	19
2.5 Effekterna i Finland	26
2.7 Sammanfattning av referensramen	32
3. Metod och material	34
3.1 Metod	34
3.1.1 Kvalitativ textanalys	35
3.1.2 Kvantitativ innehållsanalys	35
3.1.3 Val av metod	37
3.2 Val av material	38
3.3 Variabler och variabelvärden	40
3.4 Reliabilitet och validitet	42
3.6 Sammanfattning av metoddelen	44
4 Avhandlingens empiriska analys	45
4.1 Utvecklingen av Natodebatten i Helsingin Sanomat under åren 2006–2016 i siffror	45
4.2 Hur framställs Nato i ledarna?	50
4.2.1 Nato i ledare 2006–2008	50
4.2.2 Nato i ledarna 2009–2013	56
4.2.3 Nato i ledarna 2014–2016	60
4.3 Jämförelse av tidsperioderna	65
4.3.1 Jämförelse av huruvida Nato nämns i rubriken?	65
4.3.2 Jämförelse av ledarnas framställning av Nato	66

4.3.3 Jämförelse av ledarnas inställning till ett Natomedlemskap?	68
4.3.4 Jämförande av vilket land som är i fokus i ledarna.....	70
4.3.5 Sammanfattande iakttagelser	72
5. Slutdiskussion	74
Källförteckning	77

Tabell- och figurförteckning

Figur 1. Borde Finland ansöka om ett Natomedlemskap?	27
Figur 2. Antalet ledare som innehåller ordet Nato i Helsingin Sanomat åren 2006–2016.....	46
Figur 3. Andelen ledare som fokuserar på Nato i Helsingin Sanomat åren 2006–2016.	49
Figur 4. Jämförelse av huruvida Nato nämns i ledarrubrikerna.	65
Figur 5. Jämförelse av hur ledarna framställer Nato.	67
Figur 6. Jämförelse av hur ledarna ställer sig till ett finländskt Natomedlemskap.	68
Figur 7. Jämförelse av vilket land som är i fokus i ledarna.	70
Tabell 1. Avhandlingens variabler	41
Tabell 2. Nämns Nato i ledarens rubrik åren 2006–2008?.....	51
Tabell 3. Ledarnas inställning till Nato under åren 2006–2008	52
Tabell 4. Ledarnas inställning till ett finländskt Natomedlemskap åren 2006–2008.	54
Tabell 5. Vilka länder som varit i fokus under tidsperioden 2006–2008.	55
Tabell 6. Ledarnas inställning till Nato under åren 2009–2013.	56
Tabell 7. Ledarnas inställning till ett finländskt Natomedlemskap under åren 2009–2013.	59
Tabell 8. Vilka länder som varit i fokus under tidsperioden 2009–2013.	60
Tabell 9. Ledarnas inställning till Nato under åren 2014–2016.	61
Tabell 10. Ledarnas inställning till ett finländskt Natomedlemskap under åren 2014–2016.	62
Tabell 11. Vilka länder som varit i fokus under tidsperioden 2014–2016.	63

1. Introduktion

Personligen har jag alltid haft ett intresse för säkerhetspolitik. Denna fascination har troligen uppstått från mitt intresse för historia och också för politisk historia. I denna avhandling är det dock inte meningen att fokusera enbart på säkerhetspolitiska frågor utan, som rubriken på titelsidan kanske redan antytt, kommer denna avhandling att fokusera på debatten om Nato (North Atlantic Treaty Organization) i finländska medier mellan åren 2006 och 2016. En ytterligare orsak till att jag valde att forska i ämnet var för att jag hittade en doktorsavhandling av Juho Rahkonen från 2006. I sin avhandling "Nato ja media" behandlar Rahkonen den offentliga debatten om Nato i den finländska pressen under åren 2003–2004. Eftersom jag är tämligen intresserad av säkerhetspolitisk, såväl finländsk som europeisk, har jag ofta reflekterat över Natos roll i Europa. Majoriteten av länderna som är med i Europeiska unionen är också medlemmar i Nato, med några få undantag (bland annat Finland). Nato är en mycket viktig samarbetspartner för Europeiska unionen samt ett viktigt forum för säkerhetspolitiska diskussioner.

Den finländska Natodiskussionen hade inte av historiska skäl varit aktuell innan Sovjetunionens fall 1991 och kalla krigets slut. Detta berodde på den så kallade VSB-avtalet (Vänskaps, samarbets- och biståndsavtalet) som skrevs under 1948 (Forsberg 2002). VSB-pakten band Finland närmare Sovjetunionen och gjorde en eventuell orientering västerut tämligen problematisk. Finland kunde t.ex. gå med i Förenta nationerna först år 1955. I samband med att Sovjetunionen fallit samman och VSB-avtalet slutat gälla, kunde Finland aktivt söka sig västerut. Tämligen snabbt ansökte man om ett EG-medlemskap och blev en del av Europeiska gemenskapen år 1995. Att gå med i Nato var dock en mycket svårare fråga för Finland. Alliansfriheten som Finland förespråkade under hela efterkrigstiden stod i vågskålen.

Som det också framkommer i avhandlingens rubrik kommer avhandlingen inte att fokusera på relationerna mellan Nato och Finland utan på hur finländska nyhetsmedier, framförallt press, debatterar om Nato och ett möjligt finländskt medlemskap i militäralliansen. Det som kanske mest påverkar den finländska debatten är den utrikespolitiska och den säkerhetspolitiska utvecklingen i Europa.

Också Finlands grannländers handlingar och utrikespolitiska riktlinjer påverkar Nato debatten i den finländska pressen. Förändringar i det inrikespolitiska läget har också en inverkan på debatten i pressen, t.ex. politiska maktskiften och säkerhetspolitiska utredningar.

1.1 Tematik

I den här avhandlingen är avsikten att analysera en finländsk tidnings Natodebatt mellan åren 2006 och 2016. Denna tidsepok har valts på grund av de säkerhetspolitiska förändringarna i Europa, t.ex. kriget i Ukraina och den ryska ockupationen av Krimhalvön. Tanken är att gå igenom alla tidningsledare som har Nato i fokus. Tanken är att räkna ihop antalet ledare som nämner ordet Nato och senare fokusera innehållsligt bara på de ledare som har Nato i fokus. Tidningsledare som bara nämner Nato flyktigt är inte ändamålsenliga att ha med i undersökningen. Också tonen i ledarna bör undersökas, ifall ledarna uttrycker en positiv eller negativ inställning till militäralliansen Nato. Det kan vara skäl att analysera om det skett en förändring i ledarskribenternas texter om Nato under de åren som behandlas i avhandlingen. Att samla ihop materialet borde inte medföra några större problem eftersom Helsingin Sanomat har gamla tidningsledare tillgängliga på tidningens webbplats (hs.fi). Det enda som kan anses vara tidskrävande är att gå igenom alla ledare och bestämma deras relevans i förhållandet till denna undersökning. I sin artikel om Nato och medier lyfter Rahkonen (2004) fram flera olika variabler som kunde vara intressanta att ha med; dessa lyfts fram i ett senare skede i denna avhandling.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med avhandlingen är att undersöka Natodebatten i finländska tidningsledare under åren 2006–2016. Det är intressant att veta hur finländska medier har reagerat på händelser i omvärlden som kan ha påverkat synen på Finlands säkerhetspolitiska läge. Hur har synen på Nato ändrats med åren, ifall en förändring ägt rum? Avhandlingen kommer specifikt att fokusera på ledarna i tidningen Helsingin Sanomat mellan åren 2006 och 2016.

Avhandlingens frågeställning är följande ”*Hur har den finländska Natodebatten utvecklats under åren 2006–2016 och har krisen i Georgien och krisen i Ukraina haft en effekt på denna debatt?*”

Varför valdes just Finland och en finländsk tidning för denna undersökning? Orsakerna till att denna avhandling kommer att fokusera på Finland och ha en finländsk tidning som forskningsobjekt är inte enbart det faktum att skribenten själv är från Finland utan landet har också en historisk utveckling som skiljer sig från de flesta andra länder i Europa. Finlands geografiska position spelar en roll i denna utveckling. Efter andra världskriget blev de länder som har samma geografiska position som Finland i Europa, det vill säga granne med Sovjetunionen, ockuperade av stormakten. Finland lyckades bevara självständigheten men måste samarbeta mycket nära med Sovjetunionen inom ramarna för det så kallade VSB-avtalet som band Finland närmare Sovjetunionen. Finland som självständig stat i skuggan av en stormakt har haft mycket annorlunda realiteter och möjligheter att utveckla landets säkerhetspolitik. Även om Sovjetunionen inte längre existerar och VSB-avtalet inte längre är giltigt har dessa faktorer en inverkan på det finländska säkerhetspolitiska tänkandet ännu idag. Åren under kalla kriget har också ännu idag en effekt på hur medier behandlar säkerhetspolitik, dock inte alls lika tydligt som under kalla kriget när pressen inte hade lika mycket svängrum.

2. Studiens referensram

Det finns en hel del forskat om relationerna mellan Finland och Nato genom åren eftersom Nato verkar vara ett intressant ämne för finländarna. Orsaken till detta kan vara Finlands historia och viljan att aldrig mera behöva stå ensamma eller det faktum att Finlands geografiska läge är vad det är. Som tidigare nämnts har det diskuterats om Nato ända sedan kalla krigets slut och Sovjetunionens fall och än idag har man inte kommit fram till något beslut. Det tycks debatteras en hel del om det ska ordnas en folkomröstning om ett Natomedlemskap eller inte, detta trots att Finland inte valt att ansöka om ett Nato-medlemskap. Ända sedan 1990-talets början har det publicerats en hel del material om ett möjligt finländskt Natomedlemskap. Rapporter, opinionsmätningar och undersökningar har avlöst varandra med lite varierande slutsatser.

I kapitel 2.1 kommer jag att gå igenom tidigare forskning vilket är mycket viktigt, eftersom att jag kommer att tas fasta på Juho Rahkonens artikel ”Nato ja media” från 2007 samt Rahkonens doktorsavhandling från 2006. Också Tuomas Forsbergs bok ”Nato-kirja” kommer att presenteras. Samt en hel del annat material som är viktigt för denna avhandling. I kapitel 2.2. kommer jag att fokuseras på utrikeshändelser som kan ha haft en inverkan på debatten om Nato i finländska medier. Kriget i Georgien år 2008 samt krisen i Ukraina och ockupationen av Krimhalvön år 2014 är de centrala händelserna i denna avhandling. Poängen med kapitel 2.2 är att bygga upp en slags bakgrund för att bättre förstå utvecklingen av den finländska Natodebatten. Det krävs en tillbakablick för att förstå det rådande systemet samt en närmare titt på nyare händelser för att förstå helheten.

2.1 Tidigare forskning

När det var klart vad min magistersavhandling skulle handla om påbörjade jag ett aktivt sökande efter material. En mycket bra bok som handlade om Nato och medier i Finland var Juho Rahkonens bok ”*Nato ja Media: Suomen Nato-jäsenyydestä käyty julkinen keskustelu 2003–2004*” som utkom år 2004. Också Rahkonens doktorsavhandling ”*Journalismin taistelukenttä*” från 2006 som innehåller delar av hans tidigare publicerade artikel kommer att presenteras. I sin artikel fokuserar Rahkonen på debatten man fört om

Nato i finländska nyhetsmedier åren 2003 och 2004. Rahkonen har fokuserat på fyra olika tidningar, Aamulehti, Helsingin Sanomat, Ilta-Sanomat och Iltalehti, och undersökt mängden artiklar om Nato samt vem som skriver och om vad. Rahkonen tar också fasta på vilken typ av texten det är frågan om (artikel, opinion, ledare osv.), samt om det finns en bild med i texten. Rahkonens textanalyser går mycket in på djupet, vilket förstås har sina positiva och negativa sidor. Rahkonen analyserar dock slags alla texter i tidningarna, medan denna avhandling enbart fokuserar på ledare i Helsingin Sanomat.

En annan mycket givande bok är Tuomas Forsbergs ”*Nato-kirja*” från 2002. I sin bok går Forsberg igenom Natodiskussionen i Finland från att den började, efter Sovjetunionens fall 1991, igenom hela nittiotalet och ända fram till 2002. En viktig sak som Forsberg lyfter fram, och som också kommer att tas fasta på är Forsbergs så kallade fyra vågor. Med det syftar Forsberg på att den finländska Natodiskussionen har gått i fyra olika vågor vilka kommer att lyftas fram i ett senare skede av avhandlingen. Båda dessa böcker är redan över tio år gamla men är till stor hjälp vid uppbyggnaden av undersökningen i denna avhandling.

I denna avhandling presenteras också en del termer som har att göra med mediernas inverkan på medborgare och mediernas makt över den allmänna opinionen. Bland annat begrepp som dagordningsmakt och gestaltning förklaras med hjälp av Maxwell McCombs definitioner av de olika begreppen. Det är viktigt att förstå innebörden av de två termerna, eftersom de utgör viktig del i avhandlingens undersökning och slutsatser.

2.2 Nato i medier och opinion

Hur skapar finländska medier och det offentliga rummet sin inställning till Nato? Förstås finns det olika politiska infallsvinklar som ger sin egen prägel på den offentliga debatten, men en opinion bildas inte ur tomma intet. I många avseenden kan Nato vara ett kontroversiellt ämne att behandla i medier och offentligheten eftersom militäralliansen är en kontroversiell fråga på många plan. Vad en person eller ett helt land har för åsikter om Nato handlar mycket om landets förhållande till militäralliansen eller hur landets nyhetsmedier förhåller sig till Nato. Vid genomgången av material som har att göra med mediernas förhållande till Nato är det vissa faktorer som återkommer med jämna mellanrum. Nato är relativt populär i de länder som tillhör militäralliansen (pewresearch.org 2016, 6

juli), vilket kan tänkas ha en effekt på mediernas syn på Nato och bidra till att rapporteringen har en mer positiv ton. I sin artikel går Yang (2003) igenom skillnaderna mellan amerikanska och kinesiska tidningars rapportering om Natos aktioner under krisen på Balkan i slutet av 1990-talet. Yang påpekar att kinesiska tidningar var mer negativt inställda till Natos bombningar av Serbien än de amerikanska tidningarna (Yang 2003). Kinesiska medier ifrågasatte operationens legitimitet, medan amerikanska medier fokuserade på att poängtera att det handlade om att hjälpa människor i nöd (Yang 2003).

Enligt Yang kan detta bero på ländernas olika politiska och ekonomiska intressen men också på det faktum att USA hör till Nato gör att medierna försöker legitimera Natos operation medan man i Kina inte ser saker på samma sätt (Yang 2003). I sin artikel hänvisar också Yang till tidigare forskning där det framkommit att medier framhäver en bild av världen, framför andra. Yang påpekar också att det som visas i medier har blivit filtrerat genom nationella intressen (Lee & Yang 1995 i Yang 2003). I den amerikanska nationens intresse ingår det att kunna legitimera sina egna och sina Natoallierades aktioner i Kosovo medan man i Kina har annorlunda nationella intressen och därför ser på krisen ur en annan synvinkel. I flera av de källor som handlat om mediers syn på krisen i Kosovo kommer det fram att synen på konflikten skiljer sig mellan medier i Natoländer och länder som står utanför Nato. Som Yang (2003) påpekar i sin artikel har en hel del av de individuella ländernas syn har att göra med nationella intressen. Yangs poäng om att nationella intressen inverkar på hur medier i ett land behandlar t.ex. Nato är en mycket intressant poäng. Detta kan exemplifieras med bland annat Rysslands reaktioner om Natos expansion österut. Ryssland har varit mycket negativt inställt till att Nato expanderar österut mot Rysslands gränser och detta gör att ryska medier uttrycker en negativ syn på militäralliansen.

I de ryska medierna uppmålas inte någon särskilt bra bild av Nato, vilket kan bero på flera olika faktorer. I sin artikel försöker Bret Schafer komma underfund med varför man i Ryssland har en så negativ syn på Nato. Schafer lyfter fram de historiska realiteterna mellan Nato och Sovjetunionen (Schafer 2016). Under hela kalla kriget var Nato Sovjetunionens största motpart, vilket har haft långtgående effekter på de ryska medborgarnas och Rysslands syn på militäralliansen (Schafer 2016). Man kunde tänka sig att Natos historiska relation till ett land har en effekt på landets åsikter om militäralliansen. Nu gäller Schafers undersökning bara relationerna mellan Nato och Ryssland men man kunde tänka sig att det historiska arvet påverka de flesta länders syn

på Nato. Schafer poängterar att problemen i Natos nuvarande relation med Ryssland beror mer på Natos expansion österut under 1990- och 2000-talen än på det historiska arvet från Sovjettiden (Schafer 2016). I detta skede kan olika faktorer lyftas fram som har en effekt på synen om Nato i medier, det vill säga historiska aspekter och Natos handlingar. Senare i denna avhandling kommer jag att lyfta fram USA:s agerande som en faktor som har en effekt på åsikterna om Nato, dock kan detta nämnas här. En tredje faktor som påverkar hur Nato framställs i medier är också starkt länkat till USA:s agerande internationellt, även om landet bara är ett av medlemsländerna. Ifall USA gör något kontroversiellt har det en inverkan på medier rapportering om Nato.

En faktor som har en stark inverkan på mediernas rapportering om Nato är händelser. Utrikespolitiska och säkerhetspolitiska händelser har en effekt på hur medier i ett land behandlar Nato i sin rapportering. Som ett exempel kan nämnas krisen i Ukraina eftersom denna kommer att användas som en av två vattendelare i denna avhandling. I samband med kriget i Ukraina ökade stödet för ett Natomedlemskap i både Finland och Sverige, och de baltiska staterna började kräva mera beskydd av Nato. Detta tyder på att händelsen påverkade människors åsikter och mediernas rapportering om Nato. I denna avhandling fokuserar jag på händelsers inverkan på de Natofokuserade ledarna i Helsingin Sanomat. Detta är ett exempel på så kallad *Mood Theory* vilket innebär att intresset för utrikespolitik (eller säkerhetspolitik) är relativt lågt. Intresset ökar dock kraftigt vid en kris (Caspary 1970). Enligt *Mood Theory* existerar det ett slags ”humör” bland befolkningen i ett land som utomstående händelser har en effekt på (Caspary 1970).

Sammanfattningsvis beror mediernas syn på Nato på fem olika faktorer vilka är följande. Den första faktorn är historiska aspekter, ett lands historiska relation med Nato har en inverkan på hur Nato behandlas i medier. Den andra faktorn är Natos agerande i internationella sammanhang i såväl militära operationer som i militäralliansens expansion. Den tredje faktorn är USA:s ageranden i internationella sammanhang t.ex. vid kriget i Irak 2003. USA är inte liktydigt med Nato, men eftersom USA har den största rollen inom militäralliansen anses landet ha styrt den riktning som militäralliansen tar. Den fjärde faktorn är nationella intressen. Ifall ett lands nationella intressen strider med Natos intressen kan det leda till att landets nyhetsmedier får en negativ syn på militäralliansen. Den femte faktorn är händelser. Efter en utrikespolitisk eller säkerhetspolitisk händelse eller en kris ökar intresset för dessa politiska frågor.

2.3 Mediernas roll i Natodebatten

I detta kapitel kommer jag att fokuseras på mediers roll i debatten om Nato i världen och hur medier kan ha en stark effekt på den allmänna opinionen om Nato. Också begrepp som dagordningsmakt (från det engelska begreppet *agenda setting*) och gestaltning (*framing*) går igenom i följande kapitel. I sin doktorsavhandling tog Juho Rahkonen upp det faktum att finländska medier håller på med så kallad gestaltning eller dagordningsmakt, det vill säga att medier skapar en agenda som människor sedan får höra om. I det finländska fallet handlar det en del om Nato och om att medier framhåller Nato i sin rapportering. Medier har dock en stark roll i dagens värld och vi har tillgång till mera information än någonsin tidigare. Internet har också gjort det möjligt att konstant följa med nyheter och händelser världen över, dock får andra händelser mer utrymme än andra. Detta kan till viss mån bero på just gestaltning och medier vilja att få oss att fokusera på någon specifik sak. Som ett exempel kan tas Natos intervention i Kosovo som nämndes ovan. I exemplet om skillnaderna i rapporteringen i amerikanska och kinesiska tidningar tog man fasta på lite olika saker för att få operationen att framstå i ett positivt eller negativt ljus.

2.3.1 Agenda Setting eller dagordningsmakt

”The press may not be successful much of the time in telling people what to think, but it is stunningly successful much of the time telling readers what to think about” – Bernard Cohen

I detta kapitel behandlas vad *agenda setting*, eller dagordningsmakt, egentligen innebär. Uttrycket dagordningsmakten utarbetades av Maxwell McCombs och Don Shaw 1972 (McCombs 2004). Maxwell McCombs och Tamara Bell (1996) beskriver vad så kallad dagordningsmakt innebär. Enligt McCombs är dagordningsmakten *”en framgångsrik överföring av prioriteringar av en fråga från medias till allmänhetens dagordning”* (McCombs 2004, 61). Dock hade redan Walter Lippman utarbetat sin tes på 1920-talet om tidningarnas ställning i att utarbeta medborgarnas dagordning (McCombs & Bell 1996). Ett av de exempel som McCombs och Bell lyfter fram är att år 1993 ökade andelen

medborgare som ansåg att brott och kriminalitet var det största hotet mot USA från 5 % upp till 31 % även om brottsstatistiken pekade på att hushåll som berördes av brott hade minskat stadigt (McCombs & Bell 1996). Enligt forskarna kan denna ökning ha att göra med att medier tog upp kriminalitet och brott i sin rapportering mer än vanligt.

I sig är inte dagordningsmakten något nytt fenomen även om själva uttrycket myntades under 1960-talet (McCombs 2004). Det första exemplet som McCombs (2004) tar upp är fallet med ortsnamn i som förekom i pressen i de tretton brittiska kolonier som kom att bilda de USA. Enligt McCombs (2004) började tidningarna redan långt före USA:s självständighet fokusera mera på sig själva och bygga upp ett slags ”vi” anda. Detta kunde McCombs se eftersom tidningarna började ha mera ortsnamn från bara Nordamerika än från Storbritannien, vilket tyder på att man började fokusera mera på sig själv än på Storbritannien. McCombs påpekar att detta var ett sätt att bygga upp en ny nationell kultur och politisk identitet (McCombs 2004, 58). Ett annat exempel som McCombs också tar upp är från 1890-talets Chicago. Pressen i Chicago rapporterade mycket frekvent om något som var föremål för en livlig diskussion i staden, nämligen regleringen av spårvagnstrafiken. Eftersom debatten om spårvagnstrafiken var så omdiskuterad och kom så ofta upp i tidningarna var detta enligt McCombs en bidragande orsak till att frågan blev mycket central i Chicagos borgmästarval 1899 (McCombs 2004). Dagordningsmakten fanns som fenomen redan i USA på 1700-talet och kan ha haft en bidragande orsak till att USA blev självständigt år 1776. Baserat på vad McCombs skriver kan man påstå att det funnits en dagordningsmakt lika länge som det funnits tidningar eller någon form av rapportering åt folket.

För att dagordningseffekten överhuvudtaget kan äga rum behövs det ett öppet politiskt system kombinerat med ett öppet mediasystem med fri press (McCombs 2004). I en diktatur har pressen (om den inte redan kontrolleras av staten) en mycket liten möjlighet att inverka på medborgarnas tankar och därför finns det heller ingen dagordningseffekt. Dessutom skulle det krävas öppna och fria val för medborgarna att delta i för att den andra delen av dagordningsmakt ens skulle förverkligas. Det blir ingen viktig fråga om folket inte ens kan kräva förändring i frågan.

När ett samhälle är fritt finns det en hel del frågor som konkurrerar om sin plats på dagordningen (McCombs 2004). Det finns enligt McCombs bara ett fåtal platser på dagordningen eftersom samhället inte klarar av att fokusera på mera än ett par aktuella

frågor åt gången, vilket kan förklaras med att medborgarna inte helt enkelt har tid eller ork att fokusera på flera frågor åt gången (McCombs 2004). En annan orsak är enligt McCombs (2004) mediers begränsade resurser, utrymmet i tidningarna och tidsbegränsningar i radio och tv. McCombs (2004) påpekar också att även internet, med sina till synes oändliga resurser, är bundet av medborgarnas brist på tid. Med tanke på de ovannämnda restriktionerna kan dagordningen bara innehålla två till sex olika frågor på samma gång (McCombs 2004). Exempel på vad dessa frågor kan vara är enligt McCombs bland annat ekonomisk lågkonjunktur, pågående krig, inrikespolitiska frågor, miljöfrågor eller utrikespolitiska frågor. Dessa frågor varierar förstås i och med nya händelser uppkommer. Till exempel i USA var de viktigaste frågorna under 1960-talet Vietnamkriget, ekonomiska frågor och medborgerliga rättigheter (McCombs 2004). Efter att kriget i Vietnam tog slut var det någon annan fråga som tog över istället. För att dra paralleller till 2010-talet har vi flera frågor som dominerar den nationella eller internationella dagordningen. På det internationella planet är det frågor som inbördeskriget i Syrien, kampen mot den Islamska staten, kriget i Ukraina, global uppvärmning, ekonomiska frågor och flyktingvågen som dominerat dagordningen i Europa. Det finns flera andra exempel som också kunde lyftas fram istället för de redan presenterade, t.ex. viktiga inrikespolitiska frågor i individuella länder som då också tävlar om en plats på dagordningen med de utrikespolitiska frågorna.

I sin bok förklarar McCombs att det finns olika nivåer i dagordningsteorin. Till den första nivån hör det ovannämnda sättet att medier berättar till oss *vilken fråga vi ska tänka på* medan den andra, djupare, nivån av dagordningsteorin berättar medier *vad vi ska tänka* (om någon specifik fråga) (McCombs 2004). Denna andra nivå innehåller begreppen gestaltningsmakt och *priming*. Varför uppstår då detta fenomen som kallas dagordningsmakten? Enligt McCombs (2004) uppstår detta fenomen eftersom människor vill få hjälp att orientera sig och förstå samhället samt världen runt om kring sig. Detta är ett mycket grundligt mänskligt behov. Som ett exempel nämner McCombs situationen i ett riksdagsval och svårigheten att välja kandidat. De flesta personer vill ha information om partierna och personerna som ställer upp i valet för att kunna välja ut en kandidat (McCombs 2004). Enligt McCombs vänder sig människorna ofta här till massmedier för att få tag på den information som anses vara nödvändig.

2.3.2 Framing eller gestaltningsmakt

I detta kapitel kommer en annan term, som också förekommer i Rahkonens bok att tas upp, nämligen gestaltning (Rahkonen 2006). Teorin om gestaltning (från engelskans *framing*) presenterades först av Erving Goffman 1974 och *framing* -teorin innebär att beroende på hur något, t.ex. en händelse, framförs till allmänheten så inverkar det på hur individen behandlar informationen i fråga (Goffman 1974). Gestaltning är ett slags utbyggnad av dagordningsmakten; istället för att bara berätta vad individen ska tänka och ha åsikter om, berättar gestaltning också *vad* personen ska tycka om händelsen (Goffman 1974). I sin artikel lyfter Margaret Cissel fram Robert Entmans utarbetade förklaring av gestaltning.

“To frame a communicating text or message is to promote certain facets of a ‘perceived reality’ and make them more salient in such a way that endorses a specific problem definition, causal interpretation, moral evaluation, and/or a treatment recommendation” (Entman 1993 i Cissel 2012, 68). Detta gäller inte bara i fallet med medier utan också i politiken och egentligen i vilken forma av kommunikation som helst, dock fokuserar denna avhandling på medier. McCombs beskriver gestaltmakt som ett sätt för medier att med hjälp av urval, tonvikt, uteslutande och fördjupning att styra frågan och forma hur människor ska tänka om frågan (McCombs 2004).

Hur t.ex. en tidning för fram en sak och hur tidningen gestaltar det har en effekt på hur individer kommer att förhålla sig till saken och hurdan uppfattning individerna bildar. Stig Arne Nohrstedt (2016) lyfter fram skillnaderna i olika länders rapportering i samband med Natos bombningar av Kosovo 1999. Som exempel tar Nohrstedt upp skillnaderna i Norges (ett Natoland) och Sveriges (en militärt icke-allierad stat) rapportering om Natos aktioner i Serbien. I Norge fokuserade man på att poängtera varför man var med i operationen från första början och tog upp de brott som den serbiska regimen i Belgrad gjort sig skyldig till (Nohrstedt 2016). I Sverige fokuserade medier istället på riskerna för serbiska civila och en rädsla för ett tredje världskrig (Nohrstedt 2016). De olika synvinklarna på Natos bombningar av Serbien beror på att Norge tillhör militäralliansen medan Sverige inte gör det. Dock poängterar Nohrstedt att två veckor efter att bombningarna började hade det kommit information om att Natos attackflygplan möjligen träffat en konvoj med flyktingar och då blev både svenska och norska medier mer kritiska i sin rapportering (Nohrstedt 2016). Detta är ett exempel på så kallad

gestaltning, eftersom gestaltning innebär att medier framställer en händelse i ett visst ljus och väljer att fokusera på olika aspekter.

I detta kapitel presenterades två olika teoretiska begrepp som är viktiga för läsaren att förstå när det gäller behandlingen av Nato i finländska nyhetsmedier. Både dagordningsmakt och gestaltning förekommer i medier överallt i världen och i frågor som ger upphov till en stark debatt. Natodebatten i Finland kan tänkas ha starka drag av både dagordningsmakt och gestaltningsmakt. I följande kapitel kommer jag att fokusera på utomstående faktorerers möjliga inverkan på den finländska Natodebatten.

2.4 Utomstående faktorerers som möjligen inverkat på den finländska Natodebatten

I sin bok tar Tuomas Forsberg fasta på att den finländska Natodebatten gått i fyra olika vågor sedan 1990-talets början. Även Juho Rahkonen lyfter fram Forsbergs teorier i sin artikel. Enligt Forsberg (2002) börjar den första vågen i samband med Sovjetunionens fall 1991 och att VSB- paktens slutade gälla. Nu kunde man i Finland på allvar börja diskutera ett eventuellt Natomedlemskap (Forsberg 2002). Den andra vågen börjar ungefär vid 1990-talets mitt när Nato expanderade till de forna sovjetiska satellitstaterna Polen, Tjeckien och Ungern. Något som också kan ha haft en inverkan på den finländska Natodebatten enligt Forsberg var Vladimir Zjirinovskij's uttalande om att återställa Rysslands historiska gränser (Forsberg 2002). Zjirinovskij var under denna tid ordförande för det ryska högerpopulistiska partiet, Rysslands liberaldemokratiska parti och Zjirinovskij är ännu år 2017 partiets ordförande.

När den tredje vågen tog vid i slutet av 1990-talet, diskuterades det mer om det politiska inflytande som ett Natomedlemskap skulle ge Finland. Säkerhetsgarantierna var inte längre en lika viktig faktor för Finlands del (Forsberg 2002). Under denna tid fanns det inte några egentliga militära hot mot Finland och därför ansågs Natos säkerhetsgarantier som överflödiga. Natos och Rysslands relationer var också tämligen goda under denna tid och utvecklades tämligen gott, även om Natos expansion till forna Sovjetstater var en tvistefråga mellan Nato och Ryssland (Limnell & Raitasalo 2008).

Enligt Forsberg började den fjärde vågen efter hösten år 2002 när Nato bjöd in Estland, Lettland, Litauen, Slovenien, Slovakien och Rumänien för att diskutera ett möjligt

Natomedlemskap i samband med toppmötet i Prag. De ovannämnda länderna kom att bli Natomedlemmar år 2004. För Finlands vidkommande var det av betydelse att de baltiska staterna blev en del av Nato eftersom det geopolitiska läget i Östersjöområdet rubbades ordentligt. Något som Forsberg också lyfter upp är det förbättrade förhållanden mellan Nato och Ryssland under denna tid (Forsberg 2002).

I sin doktorsavhandling lyfter Juho Rahkonen också fram Forsbergs fyra vågor och argumenterar för att en femte våg började år 2003. Detta i samband med att Europeiska unionen presenterade ett utkast av *European Security* i juni 2003 (Council of the European Union 2006). I sin säkerhetsstrategi nämnde man bland annat terrorism, spridning av massförstörelsevapen och ”misslyckade stater” samt organiserade brottslighet (European Security Strategy 2003). Dessa hot ska motarbetas igenom en blandning av militära, ekonomiska och politiska medel, poängterar man i säkerhetsstrategi. Den europeiska säkerhets- och försvarspolitik (ESFP) (efter 2009 kallat GSFP) kan ha haft den effekten att ett Natomedlemskap började ses som överflödigt ur finländsk synvinkel när Europeiska unionen hade en gemensam säkerhets- och försvarspolitik. Tidsmässigt har inte dessa vågor varit särskilt långvariga och deras cykler är relativt korta. Eftersom denna avhandling kommer att undersöka finländsk mediedebatt om Nato är det av intresse att peka på händelser som kan ha haft en inverkan på denna debatt. Forsbergs fyra vågor kan fungera som en riktlinje och hjälp när man ska identifiera nya så kallade vågor. I följande delkapitel sammanfattas de viktigaste händelser som kan ha haft en inverkan på den finländska mediala Natodebatten.

Juho Rahkonen kommer också med egna idéer om vad som kan ha en inverkan på den finländska Natodebatten under hans forskningsperiod. 1) Rysslands och Natos förbättrade relation efter terrorangreppen den elfte september 2001. 2) Finlands och Ryssland relation som enligt Rahkonen ändrat karaktär sedan Finland gick med i Europeiska unionen och relationernas helhet blev annorlunda (Saari 2002 i Rahkonen 2006). 3) Estlands, Lettlands och Litauens Natomedlemskap. Detta tog också Forsberg upp så en genomgång kan anses överflödigt här, dock kan det poängteras att Natos expanderings till de baltiska staterna framkallade en del reaktioner från ryskt håll. Dock var Ryssland politiskt och militärt för svagt att kunna motsätta sig denna utveckling (Limnell & Raitasalo 2008). 4) Natos partnerskapsprogram och Finland. Finland har sedan 1994 hört till Natoprojektet Partnerskap för fred (*Partnership for Peace*) (Rahkonen 2006). Detta har enligt Rahkonen

fört Finland närmare Nato samt gjort det möjligt för finländska styrkor att delta i Natos operationer, exempelvis i Kosovo 1999–2010 (Rahkonen 2006).

I sin rapport från 2016 lyfter Tina Lohela också fram ett par olika poänger angående Finland och dess relation till Nato. Rysslands nationella utveckling och landets internationella handlingar hade en stor inverkan på Finlands säkerhetspolitiska läge (Lohela 2016). Detta satte också sin egen prägel på diskussionen om Nato och enligt Lohela ansågs det i Finland att det vore bäst om Finland höll sig utanför Nato. Tanken var att det vore bäst för det geopolitiska och säkerhetspolitiska säkerhetsläget runt Östersjön. Det har också talats om att Finland borde gå med i Nato just för att stabilisera det säkerhetspolitiska läget runt Östersjön.

2.4.1 Georgien

Avhandlingens forskningsperiod sträcker sig från år 2006 ända fram till år 2016 och i detta kapitel kommer jag att presentera en av de två stora händelserna som kan tänkas ha haft en inverkan på den finländska Natodebatten. I kapitel 2.3 gick jag igenom några händelser som enligt Juho Rahkonen och Tuomas Forsberg har haft en effekt på den finländska opinionen om Nato och den finländska Natodebatten. Rahkonens och Forsbergs teorier sträcker sig bara fram till år 2004, det vill säga långt innan krisen i Georgien och de stadigt försämrade relationerna mellan Ryssland och Nato samt Europeiska unionen. En av de viktigaste händelserna var kriget i Georgien som ägde rum under sommaren 2008 när Ryssland invaderade Georgien. Dock poängterar Jim Nichol i sin essä från 2009 att regionen varit mycket instabil en längre tid, egentligen ända sedan den georgiska självständigheten 1991 (Nichol 2009).

En av orsakerna till konflikten, som Marcel de Haas lyfter fram i sin essä, är det faktum att Nato ville expandera till Georgien vilket Ryssland motsatte sig starkt (de Haas 2009). Ryssland motsatte sig starkt Natos utbredning närmare landets gränser. I sin bok lyfter Cohen och Hamilton (2011) också upp det faktum att Ryssland igenom sitt krig mot Georgien ville stoppa landet från att gå med i Nato. I och med sitt handlande i Georgien ville Ryssland markera till de forna Sovjetstaterna, speciellt Ukraina, att man inte kommer att tolerera ett Natomedlemskap för dessa länder (Cohen & Hamilton 2011). Kriget i

Ukraina kom senare att bevisa att Ryssland inte drog sig från att använda militär makt för att nå sina utrikespolitiska mål.

För Finlands vidkommande ändrades det säkerhetspolitiska tänkandet en aning. I sin artikel tar Limnéll och Raitasalo upp det faktum att Ryssland redan innan krisen i Georgien haft som avsikt att återställa sin stormaktsposition som man förlorade i samband med Sovjetunionens fall 1991 (Limnéll & Raitasalo 2008). Här kan vi gå tillbaka till Forsbergs teori om de fyra vågorna angående den finländska Natodebatten samt Rahkonens eget tillägg om den femte vågen. Kan man räkna händelserna i Georgien som en start på en ny ”våg” i den finländska Natodebatten? Enligt mig kan de försämrade relationerna mellan Nato och Ryssland och det faktum att ett traditionellt krig, som man inom Nato inte ansåg vara ett hot längre, hände framför ögonen på Nato anses som en möjlig ny våg. Åtminstone fick man i Finland orsak att tänka på positiva och negativa sidor av ett möjligt Natomedlemskap.

En av de möjliga faktorerna till kriget i Georgien var det faktum att Ryssland starkt motsatte sig ett eventuellt georgiskt Natomedlemskap, till och med så starkt att det ledde till ett krig. Dock finns det inte något som pekar på att Ryssland skulle ha startat ett krig enbart för att stoppa Natos expansion till Georgien, utan det var mera en sammansättning av flera olika faktorer som gjorde att Ryssland gick in för ett krig med Georgien. Det finländska läget går inte att jämföra med Georgien och det är inte heller meningen i denna avhandling även om det kunde tänkas att fallet Georgien haft en inverkan på den finländska synen på Nato. I Planeringskommissionen för försvarsinformations (PFI) undersökning från 2016 finns det opinionssiffror angående Natounderstödet i Finland för år 2008, men också år 2007 är med för att jämföra skillnaderna mellan åren. På frågan ”Borde Finland eftersträva ett Natomedlemskap” svarade år 2007 26 % ja, 5 % vet ej och 69 % nej (PFI 2016). År 2008 var svaret på samma fråga 28 % ja, 12 % vet ej och 60 % nej (PFI 2016). Andelen som svarade nej minskade mest men förflyttades inte över till ja-läget utan till kategorin vet ej. Detta tyder på att händelserna i Georgien hade en effekt på den allmänna opinionen i Finland, men allmänheten visste inte hur man skulle förhålla sig till det nya säkerhetspolitiska läget. Efter 2009 sjönk andelen Nato-positiva medborgare årligen ända fram till år 2014 och händelserna i Ukraina (PFI 2016).

Här kan också nämnas det faktum att Nato också expanderade till Albanien och Kroatien år 2009 (Lohela 2016). I sin doktorsavhandling lyfter Forsberg fram att Natos expansion

till de baltiska staterna hade en inverkan på Natodebatten i Finland. Dock är länderna mycket längre bort från Finland och därför hade inte expansionen till dessa två länder samma betydelse för Natodebatten i Finland. Dessa länder är längre bort än de baltiska staterna och inverkar inte särskilt mycket på Finlands säkerhetspolitiska läge.

2.4.2 Ukraina

Eftersom kriget i Ukraina och den ryska ockupationen av Krimhalvön är en central vattendelare i denna avhandlings empiri är det viktigt att presentera krisen mycket noggrant och utförligt. Kriget i Ukraina har i skrivande stund (2018) pågått i över fyra år idag i en eller annan form. Själva stridigheterna i östra Ukraina, mer exakt i Donetsbäckenet och de ukrainska oblasterna Donetsk och Luhansk pågår fortfarande (2018). Stridigheterna mellan ukrainska regeringstrupper och proryska separatister i Donetsbäckenet började i maj 2014 (Wood 2016). Innan ett regelrätt krig påbörjades i Donetsbäckenet hade läget försämrats redan i flera månader i Ukrainas huvudstad Kiev. Enligt Wood (2016) var det landets dåvarande president Viktor Janukovyč som igenom sitt val att inte skriva på Europeiska unionens internationella avtal fick folket att dra ut på gatorna (Wood 2016). Efter det började de stora protesterna på Självständighetstorget i Kiev, som i folkmun kallas Majdan. Orsakerna till krisen kan egentligen spåras längre tillbaka i tiden än man kunde tro. I sin artikel om orsakerna till krisen i östra Ukraina går Elizabeth Wood ända tillbaka till Krimkriget 1853, men för denna magistersavhandling känns det överflödigt att gå så långt tillbaka i historien. Jag valde att börja hundra år senare i och med att Nikita Chrusjtjov, Sovjetunionens dåvarande ledare gav Krimhalvön som en present till Ukrainska socialistiska republiken, vilket enligt Wood kan bero på Chrusjtjov givit Krimhalvön till Ukrainska socialistiska republiken för att vinna understöd åt sig själv. Under denna tid hade det föga betydelse till vilken Sovjetrepublik Krim tillhörde, eftersom allt ändå tillhörde Sovjetunionen (Wood 2016). Det var alltså inget problem att Krim tillhörde Ukraina före Sovjetunionens fall år 1991.

I samband med att Ukraina utropade sig självständigt i augusti år 1991 blev frågan om Krimhalvön aktuell (Wood 2016). När Rysslands dåvarande president Boris Jeltsin fick höra om Ukrainas självständighetsförklaring hotade Jeltsin med att komma med krav på territorium (Wood 2016). Wood hänvisar här till Serhii Plokhiis bok och påpekar att det

redan under denna tid fanns tecken på att Krim skulle ha velat förklara sig självständigt från Ukraina. Åre 1992 försökte Krim återigen förklara sig självständigt men då tog Ukraina upp det faktum att Chrusjtjov gett Krim som present till Ukraina 1954 (Plokhii 2015 i Wood 2016). Wood (2016) påpekar också att det under hela 1990-talet och 2000-talet har förekommit mindre dispyter och meningsskiljaktigheter mellan Ryssland och Ukraina men att Krim varit ett av de största tvistemålen länderna emellan. Denna tvist hettade till ordentligt år 2004 när Viktor Jusjtjenko blev vald till Ukrainas president i något som kallades den orangea revolutionen. Jusjtjenko ledde en regering som ville bli helt och hållet självständig från Ryssland och ryskt inflytande (Wood 2016). Wood poängterar att det under denna tid fanns flera olika ryska organisationer som hade någon form av verksamhet på Krim. Som exempel nämner Wood ungdomsgrupper, paramilitära grupperingar, ryska kyrkan samt ekonomisk och kriminell verksamhet (Wood 2016). Enligt Wood (2016) kan ungdomsgruppers, den ryska kyrkans och ekonomiska aktörers verksamhet vara ett sätt att försöka förryska Krimhalvön.

Wood poängterar också att andelen etniska ryssar på Krimhalvön är mycket större än andelen ukrainare och just sådana regioner är ypperliga ställen för Ryssland att få fotfäste i. År 2010 uppdaterades den ryska militärdoktrinen vilken ger Ryssland möjligheten att skydda ryska intressen och ryska medborgare också utanför landets gränser (*Russian military doctrine* 2010). I artikel 26 i den ryska militärdoktrinen sägs följande:

With a view to protecting the interests of the Russian Federation and its citizens and maintaining international peace and security, formations of the Russian Federation Armed Forces may be used operationally outside the Russian Federation in accordance with the generally recognized principles and norms of international law, the international treaties of the Russian Federation, and federal legislation. (*Russian military doctrine* 2010, s. 9).

Med hänvisning till denna artikel, som ger en hel del rum för tolkning, kan Ryssland rättfärdiga en hel del operationer, som till exempel sin inblandning i kriget i Ukraina. När man går igenom litteraturen och fakta går det inte att undgå den idén att Ryssland har haft långtgående planer om operationer på t.ex. Krim och i Sydossetien. Vid genomgången av litteratur som behandlar kriserna i Georgien och Ukraina kan man inte undgå att se liknande drag i orsakerna till konflikterna. En mycket intressant sak som både Wood

(2016) och Cohen och Hamilton (2011) poängterar är det faktum att man erbjudit ryskt medborgarskap till människor i de omstridda regionerna.

I sin artikel lyfter Merry (2016) upp en annan möjlig orsak till krisen i Ukraina. Merry poängterar att ekonomiska och politiska meningsskiljaktigheter utgjorde bidragande orsaker till krisen men lyfter också upp det faktum att skillnader i de olika blockens (Europeiska unionen/Nato och Ryssland) filosofier om staters suveränitet och förhållanden länder emellan (Merry 2016). Merry hävdar att både Europeiska unionen och Ryssland är på var sitt håll skyldiga till krisen men att Ryssland ensam är ansvarigt för att ha trappat upp krisen och blandat in militära metoder (Merry 2016). Det här påståendet får mig att blicka tillbaka till kapitlet om Georgien när västvärldens och Rysslands intressen krockade med varandra. Det demokratiska västs tänkande skilde sig markant från tänkandet i Ryssland. Stormaktstankar som inte varit så uppenbara under 1990-talet, efter Sovjetunionens fall, är på framfart i Ryssland, och idén om Ryssland som en supermakt är stark i Ryssland för tillfället (Merry 2016). Enligt Merry är det just skillnaden i det fundamentala tänkandet som har en bidragande effekt till kontinuerliga stridigheter mellan Europeiska unionen och Nato och Ryssland. Det ryska tankesättet går ut på att alla länder inte egentligen är suveräna stater, utan egentligen är bara en handfull stater suveräna (Merry 2016). Merry poängterar att ledarna i Ryssland inte ser de forna Sovjetrepublikerna som suveräna stater och därför kan Ryssland agera lite som man tycker gentemot dessa stater. Merry poängterar dock att Ryssland inte är ensamt att agera på detta vis, också USA och Kina har agerat och agerar också mycket dominerande på den världspolitiska scenen och i synnerhet mot länder i deras närområden. Den största skillnaden är dock enligt Merry att Kina och USA ändå respekterar staters suveränitet i högre grad än Ryssland (Merry 2016). En av de aspekter som Merry också lyfter upp är den realiteten att Ukraina är starkt beroende av rysk gas, och detta leder till att Ryssland har haft en hel del inflytande över landet (Merry 2016). Ukraina har haft problem med att betala ryska företag för gasen och hamnat i dispyt med Ryssland om Ukrainas gasskulder. Enligt Merry tolererade Ryssland detta överraskande länge, dock fick Kreml mycket inflytande i Kiev (Merry 2016).

Efter en genomgång av möjliga bakgrundsfaktorer till kriget i Ukraina är vi nu tillbaka i år 2013 och president Viktor Janukovyč val att inte skriva på Europeiska unionens internationella avtal. Som tidigare nämnts är Ukraina ett aningen delat land med en stor andel etniska ryssar i landets östra delar och på Krim. I dessa regioner var detta avtal som

skulle fört Ukraina närmare Europeiska unionen och väst, mycket kontroversiellt. Enligt Wood var det Janukovyts val att inte skriva på avtalet som fick folk i Kiev att visa sitt missnöje (Wood 2016). Wood poängterar också att det som fick folket att ställa sig mer negativt till Janukovyts var beslutet att använda våld, senare också dödligt våld, mot demonstranterna på Majdan. Våldsamma proteser höll igång hela december år 2013, och i januari år 2014 eskalerade protesterna ytterligare i samband med att den ukrainska regeringen stiftade lagar vars mål var att förbjuda protesterna och inskränka yttrandefriheten i landet (Wood 2016). Protesterna fortsatte fram tills den 21 februari år 2014 när Janukovyts undertecknade ett avtal med oppositionen om bildande av en koalitionsregering och att inte utlysa undantagstillstånd i landet (Wood 2016). Senare samma natt kom flydde Janukovyts till Ryssland (Wood 2016).

Denna misstro som bildats, och funnits redan tidigare, mellan ukrainare och ryssar kan ha haft en bidragande effekt till att ett inbördeskrig började i Donetsbäckenet. I en nyhetsartikel av Yle tar skribenterna upp det faktum att de ryskspråkiga var i majoritet i östra delarna av landet att de och kanske finner Ryssland närmare sin egen ideologi (Nurminen, Rissanen och Tebest, 2014, 14 april). Eftersom Ukraina också är ett stort land till ytan och avstånden är stora, känner kanske inte medborgarna samma tillhörighet i östra delarna av landet om i de västra. I samma artikel lyfter skribenterna fram de oroligheter som ägde rum i östra Ukraina efter händelserna på Majdan i Kiev. Som en motreaktion till händelserna på Majdan organiserades protester i flera städer i östra Ukraina, bland annat i Luhansk, Mariupol och Donetsk. I dessa städer, och flera andra, förekom det våldsamma protester och sammandrabbningar med ukrainsk polis. Polisstationer och stadshus ockuperades våldsamt av ryssvänliga grupper samt upprättningen av vägspärrar runt om i städerna. Både Wood och Yles artikel nämner dessa händelser. Dessa städer kom att spela en central roll i det kommande inbördeskriget i Ukraina.

Nästa fas i det som skulle komma att bli ett inbördeskrig är ockupationen av Krim av de så kallade små gröna männen som senare har visat sig vara ryska trupper utan nationsbeteckningar på uniformerna (Wood 2016). Tre veckor efter att Aksionov blivit vald till premiärminister / guvernör ordnades det en folkomröstning om Krim ska höra till Ryssland och föga överraskande röstade invånarna på Krim att halvön ska tillhöra Ryssland (Wood 2016). Enligt Wood går det hela relativt snabbt och redan två dagar efter

folkomröstningen (16 mars) skriver Rysslands president Vladimir Putin (18 mars) under ett fördrag som gör Krim till en del av Ryssland (Wood 2016).

I april 2014 påbörjar ukrainska säkerhetsstyrkor en ”anti-terroristoperation” mot de ryssvänliga trupperna i Donetsbäckenet (Wood 2016). I början av maj år 2014 hade de våldsamma protesterna i östra Ukraina utvecklats till regelrätta strider mellan ukrainska regeringsstyrkor och separatisterna efter att det bildats olika proryska grupperingar i Donetsbäckenet.

Kriget i Donetsbäckenet har idag pågått i över fyra år (maj 2018), även om det funnits försök till eldupphör i konflikten. Redan i september år 2014 kom man med ett försök till vapenvila, det så kallade Minskavtalet som skrevs under av representanter från Ukraina, Ryssland samt de så kallade folkrepublikerna Donetsk och Luhansk (OSCE 2017, 2 september). Denna vapenvila kom inte att hålla i särskilt länge i den rådande situationen i östra Ukraina, redan i januari 2015 hade den sköra freden fallerat i samband med att ukrainska styrkor förlorade kontrollen över Donetsks flygfält. I februari år 2015 kom ledarna för Frankrike, Tyskland, Ryssland och Ukraina överens om ett nytt vapenstilleståndsavtal som skulle komma att träda i kraft den 15 februari år 2015 (The Guardian 2015, 12 februari). Även detta vapenstilleståndsavtal stod på mycket ostadig grund och har kommit att brytas vid flera tillfällen sedan februari år 2015. Ännu kommer det med jämna mellanrum, information om stridigheter i östra Ukraina.

Krisen och kriget i Ukraina ansträngde Natos och Europeiska unionens förhållanden med Ryssland, redan efter krisen i Georgien år 2008 fanns det tecken på att relationerna var något ansträngda. Dock var Natos och Europeiska unionens reaktioner på kriget i Georgien mycket lama och möjligen räknade Ryssland med en passiv Europeisk union och Nato också i samband med Ukraina. För att tolka det mycket krasst så ansåg kanske inte Europeiska unionen eller Nato att Georgien var värd samma möda som Ukraina. Ukraina är till ytan och folkmängden mycket större än Georgien samt en större ekonomisk partner (Merry 2016). I sin artikel poängterar Robert Legvold att det inte finns en väg tillbaka till de normaliserade förhållanden som rådde före krisen i Ukraina, vilket var fallet efter krisen i Georgien (Legvold 2014).

I fallet med Ukraina tog Europeiska unionen dock till hårdare åtgärder än man gjort i och med krisen i Georgien. Sedan mars 2014 har Europeiska unionen haft i kraft sanktioner och restriktioner mot Ryssland (Europeiska rådet 2017). Dessa inkluderar diplomatiska

åtaganden, restriktioner mot privatpersoner, ekonomiska restriktioner mot Krim och Sevastopol, ekonomiska sanktioner och restriktioner angående ekonomiskt samarbete med Ryssland (Europeiska rådet 2017). De europeiska staterna band sig att upprätthålla dessa sanktioner tills alla artiklar i Minskavtalet är uppfyllda, idag (maj 2018) är de klart att sanktionerna (angående Ryssland) kommer att vara i kraft åtminstone fram tills september 2018 (Europeiska rådet 2018). EU har också implementerat ekonomiska sanktioner mot personer i Ukraina som förskingrat statliga medel (Europeiska rådet 2017). Europeiska unionen uppdaterar också listan med jämna mellanrum med både företag och privatpersoner. Ryssland svarade med egna ekonomiska sanktioner mot Europeiska unionen, Australien, USA, Kanada, Norge m.fl. Ryssland förbjöd också importen av agrikulturella varor bl.a. kött, frukt, mjölkprodukter och rotfrukter (The Guardian 2014, 7 augusti).

Som det säkert går att gissa är dessa ekonomiska sanktioner mycket destruktiva i dagens globaliserade värld. Detta tär också hårt på de relationer som Europeiska unionen /Nato och Ryssland byggt upp efter kalla kriget. I en rapport från år 2017 lyfter Larrabee m.fl. fram det faktum att i en globaliserad värld är länder mer beroende av varandra, i synnerhet ekonomiskt. I fallet Ryssland och väst (syftar på Nato och Europa) är också länder sammankopplade men kanske inte i så hög grad som man skulle tro (Larrabee m.fl. 2017). Skribenterna poängterar att endast en procent av den totala europeiska importen kommer från Ryssland, om man inte tar i beaktan energiimporten (Larrabee m.fl. 2017). Den europeiska ekonomin har dock lidit av ryskt importstopp på flera europeiska varor och vissa länder har lidit mer än andra bl.a. Finland, Estland, Norge och Lettland har fått lida mycket hårt av sanktionerna (Larrabee m.fl. 2017). Dock poängterar skribenterna att viljan att upprätthålla sanktionerna mot Ryssland i dessa länder är stark.

Efter ockupationen av Krimhalvön och det pågående kriget i Ukraina har det säkerhetspolitiska läget ändrats mycket drastiskt i hela Europa. Rysslands handlande i Ukraina kom som en överraskning för Europeiska unionen och Nato eftersom man inte hade räknat att Ryssland skulle våga ta en så stor risk och ockupera Krim. I sin artikel från år 2015 lyfter Christopher Chivvis fram att Natos (och Europeiska unionens) och Rysslands relationer är sämre än de varit någon gång efter Sovjetunionens fall år 1991. Chivvis tror att relationerna mellan Nato och Ryssland inte kommer att bli bättre inom en överskådlig framtid eller åtminstone inte innan frågan om Krim och Ukraina blir löst

(Chivvis 2015). Chivvis vill dock inte tala om ett nytt kallt krig eftersom ställningarna har ändrats markant sedan 1990-talets början.

Det ändrade säkerhetspolitiska läget i Europa var ett av de viktigaste ämnena som behandlades på Natos toppmöte i Wales i september 2014. Redan i första punkten i deklarationen från toppmötet tar man upp Rysslands ageranden i Ukraina och det förändrade säkerhetspolitiska läget i Europa (Nato 2014). I deklarationen framgår det också att Nato vill skapa möjligheten att snabbare reagera på ändrade säkerhetspolitiska omständigheter och på de nya utmaningar som både Nato och Europa står inför.

Under toppmötet bestämde man att grunda en ny snabbinsatsstyrka kallade *Very High Readiness Joint Task Force* för att parera de nya utmaningarna som militäralliansen har framför sig (Nato 2014). En annan viktig poäng som kommer fram ur deklarationen är problemet med de minskande försvarsutgifterna bland Natomedlemmarna som man nu försöker motarbeta. De länder som inte uppnår, den av Nato fastställda, gränsen för två procent av bruttonationalprodukten för försvarsutgifter ska försöka nå den gränsen inom tio år (Nato 2014). I deklarationen finns det flera punkter rörande situationen i Ukraina och ockupationen av Krim samt att Nato stöder Europeiska unionens sanktioner mot Ryssland (Nato 2014). I rapporten *Nato tänään* från 2016 lyfter Tina Lohela fram det faktum att det under Natos toppmöte i Wales var tänkt att behandla samarbetet mellan länderna efter att ISAF-operationen i Afghanistan lidit mot sitt slut (Lohela 2016). Dock ändrade Rysslands agerande i Ukraina dagordningen och istället fokuserade man enligt Lohela på kollektivt försvar, detta för första gången sedan kalla kriget (Lohela 2016). Genomgången av Natos deklaration från toppmötet i Wales ger en bild av att Nato vill återskapa ett starkt förtroende för organisationen och visa upp en stark och enad front. Också Finland deltog i Natos toppmöte i Wales i egenskap av president Sauli Niinistö, dåvarande utrikesminister Erkki Tuomioja och dåvarande försvarsminister Carl Haglund (YLE 2014, 4 september). Som tidigare nämnts är Finland med i Natos projekt Partnerskap för fred och har haft ett starkt samarbete med Nato en längre tid och i samband med toppmötet i Wales bestämde man om riktlinjerna för fortsatt samarbete (YLE 2014, 4 september). Som tidigare nämnts har Finland lidit ekonomisk av sanktionerna mot Ryssland (och Rysslands motsanktioner) men ändå varit bland de länder som poängterar vikten av sanktionerna. Finland har stått med väst igenom hela krisen men framhåller också vikten av dialog med Ryssland (YLE 2016, 6 juli).

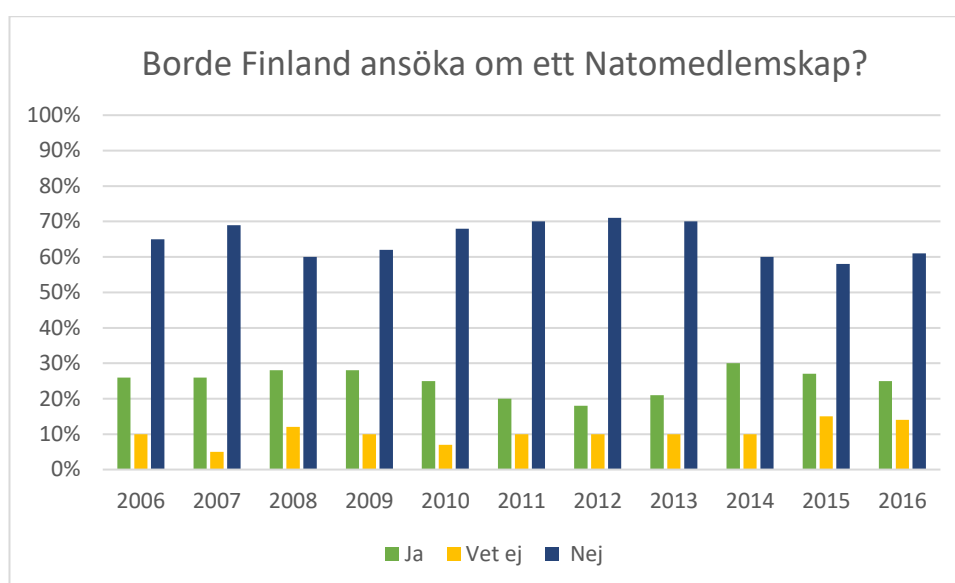
I kapitel 2.4 har jag presenterat två olika kriser vilka kan ha haft en effekt på den finländska Natodebatten i finländska nyhetsmedier. Krisen i Georgien år 2008 och krisen i Ukraina 2014 samt förklarat bakgrunden till dessa kriser. Dessa två kriser är viktiga händelser i såväl finländsk som europeisk säkerhetspolitik under 2000-talet. I synnerhet i samband med krisen i Ukraina skedde en förändring i det säkerhetspolitiska tänkandet i Europa. I kapitel 2.5 kommer jag att behandla dessa krisers effekter på det finländska säkerhetspolitiska tänkandet.

2.5 Effekterna i Finland

Som en sammanfattning av tidigare kapitel kan man säga att den offentliga debatten möjligen påverkats av en centrala extern faktor, nämligen Ryssland. Även om Finland som en suverän stat fattar sina egna beslut självständigt kan man inte bortse från effekt som Rysslands ageranden har på Finland. I synnerhet Rysslands ageranden i Georgien och Ukraina har lyfts fram i tidigare kapitel eftersom dessa är dramatiska säkerhetspolitiska händelser som kan ha haft en effekt på den finländska debatten om Nato. Planeringskommissionen för Försvarsinformation (PFI) kom år 2016 ut med en undersökning angående finländares åsikter om utrikes- och säkerhetspolitik samt landsförsvar och säkerhet (PFI 2016). PFI:s undersökning sträcker sig från år 2004 fram till år 2016. Detta ger mig ett relativt långt spektrum att arbeta med samt att kunna se hur t.ex. understödet för Nato utvecklats under en längre tid. I rapporten behandlas inte bara frågan om Nato utan också militärt samarbete med Europeiska unionen och de nordiska länderna, samt militärt samarbete med Sverige (PFI 2016). Det går också igenom vilka faktorer som inverkar på Finlands säkerhet och om det påverkar positivt eller negativt.

En intressant sak man lyfter fram i undersökningen är befolkningens åsikter om Rysslands senare aktioner (kriget i Ukraina och ockupationen av Krim) har haft inverkan på Finlands säkerhet (PFI 2016). På frågan *"Hur uppskattar ni att Rysslands senaste aktioner inverkar på Finlands säkerhet?"* svarade 13 % mycket negativt, 51 % rätt så negativt, 35 % inte negativt eller positivt (ingen inverkan), 3 % vet ej, 2 % rätt så positivt och 0 % positivt. Dessa procenttal är från hösten 2014 och med tanke på att Ryssland ockuperade Krim våren 2014 finns det ett samband mellan dessa två (PFI 2016). Tyvärr så har man inte ställt den ovannämnda frågan före år 2014 och därför finns det inget att jämföra med före krisen (PFI 2016). År 2015 svarade 9 % mycket negativt, 48 % rätt så negativt, 37 % inte negativt eller positivt (ingen inverkan) 3 % vet ej, 3 % rätt så positivt och 0 %

positivt (PFI 2016). Här kan man se att det skett en förskjutning och att man inte längre ser Ryssland som en lika negativ faktor som tidigare vilket kan ha att göra med att Ukraina och ockupationen av Krim inte var lika mycket framme i medierna.

Figur 1. Borde Finland ansöka om ett Natomedlemskap?

Källa: Planeringskommissionen för försvarsinformation (PFI 2016).

När man analyserar hur understödet för ett Natomedlemskap i Finland utvecklats kan man se en ökning understödet i samband med kriget i Ukraina samt ockupationen av Krimhalvön år 2014. I Figur 1 ovan kan man se en ökning på nästan tio procent mellan hösten år 2013 och hösten år 2014 då stödet för ett medlemskap var 30 % (PFI 2016). Eftersom understödet för ett Natomedlemskap ökat kan man anta att Natodebatten också var mycket mer livlig under denna tid. Människors kollektiva minne är dock kort och redan 2015 har understödet för ett Natomedlemskap sjunkit med några procentenheter även om de geopolitiska realiteterna inte ändrats markant under denna tid. En intressant iakttagelse kring 2015 års understöd är det faktum att andelen som sagt nej (58 %) inte ökade när ja (27 %) sjönk utan vet ej (15 %) ökade mest (PFI 2016). Detta jämfört med 2014 års nivå. Den osäkerhet som råder i det säkerhetspolitiska läget i Europa kan anses vara en bidragande faktor till att människor inte visste vad som skulle vara den bästa säkerhetspolitiska vägen för Finland.

Här kan snabbt nämnas de finländska partiernas åsikter om Nato eftersom de kan anses ha en inverkan på den finländska Natodebatten. Av de finländska partierna är det Svenska folkpartiet, Samlingspartiet och Kristdemokraterna som klart uttalat att Finland borde gå med i Nato (SFP partiprogram 2016) (kd.fi) (Verkkouutiset.fi 2016, 26 maj). Vänsterförbundet är det enda partiet som uttryckligen sagt att Finland inte bör ansöka om ett Natomedlemskap (vasemmisto.fi). I Vänsterförbundets partiprogram nämns inte Nato uttryckligen men de facto sägs att partiet vill montera ned alla militärallianser vilket, även gäller Nato. Även Socialdemokraterna, enligt partiordförande Antti Rinne, anser att det inte är aktuellt för Finland att söka ett Natomedlemskap under de närmaste åren (demokraatti.fi 2016, 29 april). Centern poängterar vikten av ett starkt nationellt försvar men är också mån om att poängtera att ett Natomedlemskap är en säkerhetspolitisk möjlighet för Finland i framtiden (Keskustan tavoiteohjelma 2010). Sannfinländarna är inne på samma linje som Centern, partiet poängterar vikten av ett starkt försvar men lyfter också fram möjligheten för Finland att ansöka om ett Natomedlemskap ifall det säkerhetspolitiska läget skulle ändras (Perussuomalaisten turvallisuuspoliittinen ohjelma 2015). Gröna förbundet anser att ett Natomedlemskap inte är aktuellt men poängterar att ett Natomedlemskap skulle kunna vara aktuellt om det säkerhetspolitiska läget så kräver (vihreät.fi). De flesta av de finländska partierna är ganska så reserverade när det kommer till Nato, man är kritiskt inställd men vill inte heller helt och hållet utesluta ett finländskt medlemskap i Nato, om det skulle råka bli aktuellt i framtiden.

I ett tidigare skede lyftes det fram att Rysslands och västvärldens förbättrade relationer efter år 2001 och terrorangreppen den elfte september hade en inverkan på den finländska Natodebatten. Följaktligen kan man då tänka sig att också försämrade relationer har en inverkan på den finländska Natodebatten. När relationerna var goda ansågs ett Natomedlemskap som överflödigt medan det nu ses mera som en aktion som kan ha en destabiliserande effekt på Östersjöregionens säkerhet.

En intressant faktor som lyfts fram i artikelsamlingen *Suomi ja Nato* från år 2009 som utgivits av Finlands Atlantsällskap är det faktum att USA:s ageranden har en effekt på det finländska folkets understöd för ett eventuellt Natomedlemskap (Finlands Atlantsällskap 2009). I den korta artikeln hävdar Risto Penttilä att orsaken till att Finland inte gick med i Nato under början av 2000-talet var det faktum att USA invaderade Irak år 2003. Enligt Penttilä var den negativa publicitet som USA:s agerande fick en delorsak till att det inte fanns någon möjlighet att föra en offentlig diskussion om Nato under 2000-talets början.

Även om Nato inte hade något med den USA-ledda operation att göra associerades Nato stark med USA enligt Penttilä. Detta är dock inte heller helt fel eftersom USA är den viktigaste medlemmen i Nato och som förfogar över Natos kärnvapenarsenal. Också Juho Rahkonen lyfter fram det faktum att Irakkriget hade en negativ effekt på den finländska Natodebatten år 2003 (Rahkonen 2006). USA:s handlande inom utrikespolitik har alltså en effekt på finländarnas åsikter om Nato.

Vid genomgången av litteratur till denna avhandling hittades en magisteravhandling som till viss del fokuserar på samma område. Dominika Kratinová har i sin magisteravhandling (2015) fokuserat på hur den allmänna opinionen ändrades i Finland i samband med krisen i Ukraina. Min avhandling kommer dock att fokusera mera på mediernas förändrade inställning. I sin avhandling använder sig Kratinová av samma undersökning, det vill säga Planeringskommissionen för försvarsinformation (PFI) undersökning om finländarnas förhållande till Nato och försvarsfrågor. I sin studie kommer Kratinová fram till ungefär samma slutsatser som dragits i detta kapitel. Det vill säga att den allmänna opinionen om Nato ändrats en aning, men inte särskilt mycket i och med kriget i Ukraina och ockupationen av Krimhalvön (Kratinová 2015).

Sammanfattningsvis kan det konstateras att kriget i Georgien och krisen i Ukraina haft en effekt på det finländska folkets åsikt om Nato, eftersom det skedde en lite förskjutning i åsikterna både år 2008 och år 2014. Dock är majoriteten av finländarna ändå kritiska till ett finländskt medlemskap i militäralliansen Nato. I följande kapitel kommer jag att behandla hur Nato förs fram i finländska nyhetsmedier.

2.6 Nato i finländska nyhetsmedier och finländsk opinion

Eftersom min avhandling till en del bygger på Juho Rahkonens doktorsavhandling från år 2006 är det befogat att presentera en del av Rahkonens forskning om finländska nyhetsmedier i Natodebatten. I detta kapitel ligger fokus på de finländska nyhetsmediernas förhållande till Nato under kalla kriget och fram till 2000-talets början.

I sin doktorsavhandling fokuserar Juho Rahkonen mycket på medier och dess roll i den finländska Natodebatten. Rahkonen (2006) lyfter fram vissa exempel som belyser utvecklingen av de finländska nyhetsmediernas förhållande till rapportering av utländska samtalsämnen. Rahkonen lyfter fram det faktum att Nato grundades 1949 men finländska nyhetsmedierna behandlade inte den dåvarande militäralliansen i någon större utsträckning för att upprätthålla goda relationer till Sovjetunionen och för att bevara den

nationella konsensusen (Rahkonen 2006). Enligt Rahkonen höll dåvarande president Paasikivi diskussioner med företrädarna för de finländska nyhetsmedierna om deras utrikespolitiska ansvar eftersom andra läste också finländska tidningar än bara finländare (Rahkonen 2006). Att en president idag skulle kalla till sig medier och diktera vad de skulle få skriva om kanske ter sig absurt med dagens standarder men då var det något som ansågs vara nödvändigt. I sin doktorsavhandling lyfter Rahkonen upp den hel del exempel om journalistik angående Nato från Helsingin Sanomat från år 1949 fram tills 1970-talet. Artiklarna är mycket korrekta och tar med både sovjetiska och västliga synpunkter utan att ta ställning till själva frågan (Rahkonen 2006). En viktig poäng som Rahkonen lyfter fram är den realiteten att under kalla krigets dagar behandlades Nato som en mycket avlägsen och icke aktuell sak för Finland. Eftersom Finland inte hade möjlighet att gå med i Nato under denna tidpunkt så är den infallsvinkeln förståelig, dock kan detta vara ett slags dagordningsteori från de finländska mediernas sida; att inte behandla Nato som en viktig fråga. Den finländska pressen var också noggrann med att inte kritisera Nato rakt ut utan istället ha en saklig rapportering som inte uttryckte med egna åsikter (Forsberg 2002).

För att få en inblick i hur journalistiken såg ut under kalla kriget har Rahkonen undersökt artiklar om Nato från åren 1955, 1970 och 1990, mer specifikt från andra veckan i november. Åren 1955 och 1970 var Nato en mycket avlägsen sak för Finland. Även om man nog tar upp Nato är man noggrann med att inte ta ställning till Natos och Finlands relation (Rahkonen 2006). År 1990 har Sovjetunionen inte ännu rasat samman och VSB-pakten är ännu giltig men Finlands utrikespolitiska läge är inte längre lika prekärt som det varit de gånga årtionden och detta kan tänkas ha haft en inverkan på de inhemska nyhetsmediernas rapportering av Nato.

En av de politiska aspekter som gav tecken på en friare politisk atmosfär var det faktum att Samlingspartiet, efter flera årtionden i opposition bildade regering 1987 och tog statsministerposten (Rahkonen 2006). Ett till exempel på att Finland sökte sig västerut var enligt Rahkonen beslutet att köpa amerikanska F-18-stridsflygplan av USA. Även om detta kanske inte kan ses som ett steg direkt mot Nato blev det finländska flygvapnet Natokompatibelt. Stridsflygplanen nämns även i Raimo Pesonens bok *"Nato hampaankolossa"* som utkom år 2015. Efter köpet av stridsflygplanen började Nato te sig i ett annat ljus enligt Rahkonen, vilket också syntes i mediernas rapportering av frågan.

Forsberg (2002) poängterar i sin bok att man i Finland, efter kalla kriget, började se Nato på ett annorlunda och kanske ett mer positivt sätt.

Som tidigare nämnts ändrades Finlands utrikespolitiska läge markant under 1990-talet. Finland gick med i Europeiska unionen och den monetära unionen och det talades inte längre om att Finland var alliansfritt utan man började använda uttrycket ”militärt alliansfri stat” (Rahkonen 2006). I Finland kunde man mer öppet ta ställning till säkerhetspolitiska och utrikespolitiska frågor t.ex. om Nato och Finlands integration i västlig riktning (Rahkonen 2006). Enligt Rahkonen började man i början av 1990-talet utgå från det rådande läget i Finlands säkerhetspolitiska riktlinjer. Då fanns det rum för nya tolkningar av Finlands läge och möjligheter till flera olika vägval. Inte heller var nyhetsmedierna längre bundna till de officiella riktlinjerna i utrikespolitiken utan de kunde mera fritt börja skriva om och komma med egna synpunkter på utrikespolitiska frågor (Rahkonen 2006 hänvisar till Suhonen 1991). I början av 2000-talet hade Nato blivit en viktig del av den finländska säkerhetspolitiska debatten, även om politiker var tämligen fåordiga om ett eventuellt medlemskap eftersom majoriteten av befolkningen var emot ett Natomedlemskap (Rahkonen 2006). Här poängterar Rahkonen det faktum att medier i Finland aktivt för en diskussion om Nato och lyfter fram ämnet när det är möjligt, t.ex. vid presidentval och riksdagsval. Här kommer vi in på en intressant aspekt om medias roll i debatten om Nato i Finland. I sin doktorsavhandling lyfter Rahkonen upp något som kallas dagordningsmakt (*Agenda setting*) och gestaltningsmakt (*framing*), dessa begrepp förklarades tidigare i detta kapitel.

I sin doktorsavhandling lyfter Rahkonen upp den möjligheten att det förekommer ett slags dagordningsmakt i finländska nyhetsmedier gällande Nato. Som tidigare nämnts flera gånger är majoriteten av finländarna emot ett medlemskap i Nato och så har det varit sedan 1990-talet. Dock lyfter finländska nyhetsmedier fram Nato gång på gång även om en folkomröstning skulle resultera i ett klart nej. Finländska medier tar sällan ställning till om Finland borde gå med i Nato eller inte, istället fokuserar de mera på frågor som om ett Natomedlemskap skulle kräva en folkomröstning och i sådana fall om det skulle vara frågan om en rådgivande eller slutgiltig folkomröstning (Rahkonen 2006). Dock poängterar Rahkonen att i ungefär en tredjedel av artiklarna innehåller argument för eller emot ett Natomedlemskap (Rahkonen 2006). Sedan uppstår frågor om det skulle vara bra att låta folket bestämma om sådana saker som de inte har tillräckligt med insyn i för att ta ställning till ett sådant beslut. Dock förekommer det nog en del ställningstaganden för

eller emot ett Natomedlemskap, men då är det ofta någon politiker eller annan utomstående person, som inte är anställd av tidningen, som uttalar sig.

I sin artikel från år 2007 tar Juho Rahkonen igen upp finländska nyhetsmedier och Nato. I sin artikel tar Rahkonen fasta på ungefär samma saker som i sin avhandling från år 2006 men på lite olika saker. I den här artikeln tar Rahkonen fasta på det faktum att även om stödet för ett Natomedlemskap är mycket lågt så ger medier mycket utrymme för Nato i sin rapportering (Rahkonen 2007). I artikeln poängterar Rahkonen att det inte heller är en politisk fråga eftersom det inte finns ett understöd för ett Natomedlemskap och ändå lyfter medier fram Nato (Rahkonen 2007). Denna artikel är dock från 2007, alltså innan kriget i Georgien och Ukraina och då kanske det inte fanns ett lika stort intresse för Nato bland befolkningen som det finns idag år 2017. Frågan om Nato hålls högt uppe på dagordningen i Finland även om folkets åsikt inte ändras och vid nästan varje val kommer frågan om Nato upp igen.

2.7 Sammanfattning av referensramen

I kapitel två har en referensram utarbetats som ger tillräckligt med bakgrundsinformation för att kunna förstå hurdan syn man i Finland har på Nato samt hurdan hållning medier haft gentemot militäralliansen sedan kalla det krigets dagar fram tills idag.

I början låg fokus på Nato allmänt i opinionen och mediers i ett försök att belysa för läsaren hur opinioner om Nato bildas och vilka faktorer som inverkar på denna opinionsprocess samt vilka olika faktorer som inverkar på mediers syn på Nato. I följande kapitel går termer som dagordningsmakt, gestaltningsmakt och priming samt förklarar lite om mediers roll allmänt i behandlingen av viktiga samhällsfrågor samt i förhållande till Nato. I följande kapitel går jag igenom utomstående faktorer som inverkar på just den finländska Natodebatten före forskningsperioden för att belysa läget när forskningsperioden började. I kapitel 2.3.1 och 2.3.2 behandlades kriget i Georgien och krisen i Ukraina mycket grundligt eftersom dessa är de viktigaste säkerhetspolitiska händelser under de år som behandlas i denna avhandling. I kapitlet går jag också igenom bakgrunden till konflikten mycket grundligt samt effekter som krisen hade på Nato och Europeiska unionen. Efter att ha presenterat effekterna som krisen hade på västvärlden fokuserar kapitlet specifikt på hur krisen påverkade Finland och hur det ändrade synen på militäralliansen bland finländarna. Också hur det finländska folkets syn på

militäralliansen ändrats under 2000-talet och vilka händelser som har haft en inverkan på finländarnas tänkande, bland annat kriget i Georgien 2008 tas upp. I kapitel 2.5 behandlas de finländska nyhetsmediernas förhållande till Nato under kalla kriget samt under 1990- och 2000-talen, hur förhållandet sett ut och hur det utvecklats. I samma kapitel lyfts också de finländska partiernas åsikt om Nato fram i korthet eftersom det har en viss effekt på ledartexterna i Helsingin Sanomat.

3. Metod och material

3.1 Metod

I detta kapitel kommer jag att presenteras olika forskningsmetoder som kunde vara ändamålsenliga att användas i denna avhandling.

I det tidigare huvudkapitlet (2) har jag försökt utarbeta en referensram för min undersökning och för att i detta kapitel redogöra för avhandlingens två frågeställningar vilka är följande: ”*Hur har den finländska Natodebatten utvecklats under åren 2006–2016 i Helsingin Sanomat och har kriserna i Georgien och Ukraina haft en effekt på denna debatt?*” Hypotesen för denna avhandling är att båda kriserna har haft en effekt på den finländska Natodebatten och att tidningsledarna ökat i kvantitet och förändrats i kvalitet. Tanken är att undersöka om det skett en förändring i hur Helsingin Sanomat framställer Nato med hjälp av begreppen dagordningsmakt och gestaltning.

I min forskningsöversikt presenterade jag Juho Rahkonens doktorsavhandling som fokuserar på ungefär samma saker som denna magistersavhandling. I sin avhandling använde sig Rahkonen av både en kvantitativ innehållsanalys och en kvalitativ textanalys. I sin avhandling tar Rahkonen med alla texter som innehåller ordet Nato samt texter där finländsk och europeisk säkerhetspolitik och försvarspolitik tas upp (Rahkonen 2006). Rahkonen har samlat artiklar från Helsingin Sanomat, Aamulehti, Iltasanomat och Iltalehti under tiden 2003–2004. I min magisteravhandling är det överflödigt att använda sig av båda metoderna. I de följande kapitlen kommer jag att presentera två analysmetoder vilka kunde vara relevanta för denna avhandling och som sedan mynnar ut i en diskussion om vilken metod som är bättre lämpad för denna avhandling. Eftersom tanken med denna avhandling är att undersöka hur Natodebatten utvecklats i Helsingin Sanomat under åren 2006–2016 är exempelvis samtalsintervjuer och frågeundersökningar inte relevanta för denna avhandling.

3.1.1 Kvalitativ textanalys

Enligt Esaiasson m.fl. (2012) innebär kvalitativ textanalys mera fokus på textens helhet samt att man går mera in på djupet i texten. Enligt det kvalitativa tänkandet finns det texter vars innehåll är viktigare än andra texters och som kräver mera noggrann läsning (Esaiasson m.fl. 2012). Det finns två olika tillvägagångssätt inom kvalitativ textanalys, nämligen att systematisera och att kritiskt granska (Esaiasson m.fl. 2012). Systematisering handlar, som ordet antyder, att systematisera eller ordna innehållet i de aktuella texterna (Esaiasson m.fl. 2012). Systematiseringen har också delats in i tre olika underkategorier: *klargöra tankestrukturen*, *ordna logiskt och klassificera*. Att *klargöra tankestrukturen* innebär att försöka förklara innehållet i texten. Tanken med att *ordna logiskt* är att ordna tankeinnehållet i texten i lätt överskådliga kategorier (Esaiasson m.fl. 2012). Den tredje och sista underkategorin, *klassificera* innebär att placera tankegångarna under en sammanfattande rubrik (Esaiasson m.fl. 2012).

En fördel med att använda kvalitativ textanalys är möjligheten att gå in på djupt i texterna och även analysera kontexten i vilken texten är skriven (Esaiasson m.fl. 2012). Orsaken varför denna metod lyftes fram i denna avhandling är att en djupare analys av texterna måste genomföras för att analysera på variablerna som handlar om gestaltning.

3.1.2 Kvantitativ innehållsanalys

En annan av de forskningsmetoder som kunde användas i denna avhandling är kvantitativ innehållsanalys. Kvantitativ innehållsanalys innebär att man behandlar ett stort antal källor och utgår från att alla källor är likvärdiga (Esaiasson m.fl. 2012). Krippendorff (1980) definierar kvantitativ innehållsanalys på följande vis: ”*Content analysis is a research technique for making replicable and valid inferences from texts (or other meaningful matter) to the context of their use*” (Krippendorff 1980, 18).

En kvantitativ innehållsanalys är mycket användbar när man vill ha svar på frågor om förekomsten av olika typer av innehållsliga kategorier i ett material. Det kan handla om hur ofta olika kategorier förekommer men också hur mycket utrymme olika kategorier får (Esaiasson m.fl. 2012, 197). Enligt Esaiasson med flera (2012) är det normalt sett

politisk rapportering i tidningar, radio och tv som undersöks med hjälp av innehållsanalytiska metoder. Dock poängterar Esaiasson med flera (2012) att kvantitativ innehållsanalys även går att använda utöver dessa områden, t.ex. parlamentsforskning. Enligt Krippendorff (1980) kan även annat än bara skriven text gå att analysera med kvantitativ innehållsanalys, såsom bilder, symboler och kartor. Även om kvantitativ innehållsanalys verkar gå ut på mycket ytlig analys menar Esaiasson med flera (2012) att en kvantitativ innehållsanalys också innebär en småskalig kvalitativ analys av materialet som undersöks.

Johansson (1994) skiljer på tre olika former av innehållsanalyser. Den första är deskriptiv innehållsanalys, som går ut på att studera medieinnehållet i sig (Johansson 1994, 8). *”Den deskriptiva innehållsanalysen kan antingen beskriva vad meddelandet handlar om eller språk- och formaspekter av innehållet”* (Johansson 1994, 8). Den andra formen är normativ innehållsanalys, som värderar innehållet mot normativa utgångspunkter. Eller: hur *bör* innehållet vara och uppfylls de kraven? Normativ innehållsanalys går ut på att jämföra medieinnehållet med en på förhand uppställd norm av ett eller annat slag (Johansson 1994, 14). Johansson påpekar att det inom de svenska mediekretsarna har fokuserats på frågor om nyhetsförmedlingens objektivitet, massmedieinnehållets relation till verkligheten och medieinnehållets kvalitet (Johansson 1994, 14). Den tredje typen är explanativ innehållsanalys. Denna analys går ut på att innehållet är en beroende variabel eller en oberoende variabel (Johansson 1994, 20). Enligt Johansson (1994, 20) fokuseras det här varför innehållet i massmedier ser ut som det gör eller när medieinnehållet indikerar den omgivande kulturens eller sändarens avsikter. Eller också vilken effekt får innehållet på omgivningen (Johansson 1994, 27).

Eftersom det krävs att man i en kvantitativ innehållsanalys kan klassa in sitt material i kategorier måste en kvalitativ analys av materialet också genomföras (Esaiasson m.fl. 2012). För att kunna analysera och klassa in materialet krävs en så kallad datamatrix (Esaiasson m.fl. 2012). Enligt Esaiasson med flera (2012) är datamatrixen en schematisk tvådimensionell uppställning över den verkligheten som har valt att undersökas. *”Datamatrixen visar vilka objekt eller fall som vi tänker undersöka (analysenheter) och vilka egenskaper hos dessa objekt som skall beskrivas och/eller förklaras. Slutligen skall varje egenskap kunna anta två eller flera värden (variabelvärden)”* (Esaiasson m.fl. 2012, 45). Eventuella negativa sidor med kvantitativ innehållsanalys som Esaiasson m.fl. (2012) lyfter fram är det faktum att man behandlar en stor mängd analysenheter likvärdigt

utan att ta fasta på helheten eller i vilken kontext analysenheten framkommer. Också Johansson (1994, 2) framhäver att kritik förekommer mot den kvantitativa innehållsanalysen just på grund av att forskaren missar nyanser och helheten i texten. En annan negativ aspekt som Nord framhåller är det faktum att man vid en innehållsanalys bara kan komma fram till vad som sägs i texten (Nord 2001).

3.1.3 Val av metod

Som tidigare nämnts är syftet med denna avhandling att undersöka hur Natodebatten utvecklats i Helsingin Sanomats ledare under åren 2006–2016 samt om kriserna i Georgien (2008) och Ukraina (2014 och framåt) har haft en inverkan på debatten. Nord (2001, 45) poängterar att innehållsanalysen är den vanligaste metoden när man forskar i det journalistiska utbudet. Eftersom det är meningen att gå igenom ett brett material och behandla det likvärdigt är det en kvantitativ innehållsanalys som är det mest ändamålsenliga tillvägagångssättet för avhandlingens undersökning. Som tidigare nämnades ges material olika värde i en kvalitativ textanalys vilket inte är ändamålsenligt i denna undersökning. En kvalitativ analys går också mycket mer på djupet och tar fasta på vilken kontexten är (Esaiasson m.fl. 2012). För att vidare argumentera för användningen av en kvantitativ innehållsanalys kan nämnas att man även i en kvantitativ metod går in och analyserar t.ex. texternas längd och vad de handlar om för att kunna föra in materialet i en datamatrix baserad på ett kodschema (Esaiasson m.fl. 2012). Nord (2001, 46) lyfter fram att det optimala i denna typ av journalistforskning skulle vara en kombination av både kvantitativ och kvalitativ analys.

I det förra kapitlet presenterades tre olika typer av innehållsanalys: deskriptiv innehållsanalys, normativ innehållsanalys och explanativ innehållsanalys. En av dessa bör väljas som metod för denna avhandling. Nord (2001, 48) poängterar att hans undersökning inte strikt taget enbart är en kvantitativ innehållsanalys eftersom han till någon mån också tolkar materialet och dess egenskaper, vilket pekar på en kvalitativ textanalys.

Johansson (1994) påpekar att man inom den deskriptiva innehållsanalysen ofta brukar genomföras någon form av jämförelse i analysen med andra medier eller över tid. Fyra olika studier som Johansson lyfter upp är ”(1) *beskrivning av innehållet i ett medium*, (2)

jämförelse av innehållet över tid, (3) jämförelse av innehållet mellan medier och (4) jämförelse av innehåll mellan olika medier över tid” (Johansson 1994, 8). Dock kunde också en explanativ innehållsanalys med ledarna som den beroende variabeln, eller varför ledarna utvecklats på ett visst sätt. Kriserna i Georgien och Ukraina kan ses som oberoende variabler (med kategorierna före och efter kriserna) som är tänkt att ha en effekt på den beroende variabeln, det vill säga tidningsledarna om Nato.

I en liknande undersökning om Natodebatten i Sverige kom Sigfrids (2016) att använda sig av en kvalitativ textanalys för att kunna identifiera det relevanta i materialet som samlats in. Sigfrids (2016) lyfter också fram problemen med en kvantitativ innehållsanalys och påpekar att innebörden av artiklarnas centrala budskap och begrepp kan gå förlorade. Materialet består där dock av två olika debattartiklar medan denna avhandling kommer att undersöka ett bredare material och därför är inte kvalitativ textanalys ändamålsenlig. Även om en del av kontexten och budskapen i ledarna kan gå förlorad har en god bakgrund byggts upp i referensramen för att förstå det rådande läget under avhandlingens forskningsram. Rahkonen (2006) använde sig av både en kvantitativ innehållsanalys och en kvalitativ textanalys i sin avhandling men för en magisteravhandling känns detta för arbetskrävande. Rahkonen (2006) fokuserade i sin kvantitativa innehållsanalys på både texter och själva innehållet. Rahkonen fokuserar på bland annat vilka aktörer som framkommer mest i texten. Är det t.ex. regeringens representant, presidenten, Socialdemokraternas representant eller Vänsterpartiets representant (Rahkonen 2006). Rahkonen sorterar också materialet enligt typ av text t.ex. inrikesnyhet, utrikesnyhet, ledare, kolumn eller opinion (Rahkonen 2006).

På basis av de faktorer som nämnts ovan kommer jag att använda mig av en deskriptiv och explanativ kvantitativ innehållsanalys för att kunna förklara kvantitets- och kvalitetsmässiga förändringar över tid i innehållet i ledarna.

3.2 Val av material

I ett tidigt skede var det klart att det var texter i tidningar som skulle analyseras för att få svar på frågeställningarna. I början av avhandlingen var tanken att ta med material från flera tidningar för att skapa en diversitet i det empiriska materialet. Det skulle vara lätt att argumentera för att använda åtminstone två om inte flera tidningar eftersom Rahkonen

(2006) använde sig av fyra tidningar, dock var Rahkonens forskningsperiod mycket kortare än denna avhandlings och Rahkonen jämförde också tidningarna sinsemellan. Lemoine (2016) använde sig också av fyra tidningars ledare men hennes material var mer begränsat och tidsramen mycket kortare. Även om både Rahkonen (2006) och Lemoine (2016) valt att använda sig av flera tidningar är denna avhandlings forskningsperiod mycket längre än deras och därför kan valet av bara en tidning motiveras.

Tidningen som valts för denna avhandling är Helsingin Sanomat, på grund av tidningens storlek. Helsingin Sanomat är Finlands största dagstidning (mediaauditfinland.fi 2017). Helsingin Sanomat har också ett mycket rikligt urval av texter som handlar om Nato vilket talar för valet av tidningen. Lemoine (2016) använde sig av fyra olika tidningar som hon valde baserat på storleken på deras upplagor och läsarkrets. Hon forskade i hur olika tidningar i Sverige använde sig av gestaltning och dagordningsmakt i samband med att Sverige (tillfälligt) återinförde gränskontroller vid gränsen till Danmark i början av 2016. Lemoine jämförde dock tidningarna sinsemellan vilket inte är tanken i denna avhandling.

För att begränsa det skriftliga materialet ytterligare behövs riktlinjer för materialet som ska tas med i avhandlingens undersökning. För att sammanfatta tidningens förhållande och kanske få ett bättre grepp om synen på Nato är det ändamålsenligt att avgränsa intresset till tidningens ledare. Nord (2001, 55) påpekar att ledare skiljer sig en aning från annan journalistik som ska bilda eller spegla samhällets opinion eftersom ledaren uttrycker sig mera enligt tidningens egna politiska linje. Nord lyfter också fram det faktum att även om tidningarnas åsikter om vissa frågor kan ändras med tiden finns det ändå ett fortlöpande sammanhang i tidningens opinionsbildning (Nord 2001, 55).

I Helsingin Sanomat finns det på ledarplatsen ibland texter från andra tidningar som handlar om Nato vilka jag valt att ta med även om de inte är skrivna av Helsingin Sanomats egna journalister. Orsaken är att igenom att presentera vad andra tidningar skriver kan Helsingin Sanomat styra dagordningsmakten och genom urval peka på att andra tidningar också skriver om Nato. Nord (2001) använder sig bara av ledare som författats av tidningens egna skribenter och lämnar ledare skrivna av utomstående utanför. Eftersom denna avhandling fokuserar på debatten om Nato kändes det orimligt att välja bort ledare skrivna av andra än tidningens egna skribenter. Från och med 1 januari 2006 till 31 december 2016 fanns det 1 020 ledare som innehöll ordet Nato i Helsingin Sanomat. I flera ledare nämns Nato bara så att säga i förbifarten och dessa är inte relevanta

att analysera just i denna avhandling. Detta tidsspann valdes för att få med kriserna i Georgien 2008 och krisen i Ukraina 2014 samt några år efter och före kriserna för att kunna jämföra med år utan säkerhetspolitiska omvälvningar i Europa.

Helsingin Sanomats ledare finns tillgängliga på tidningens webbplats (hs.fi) och kan sökas fram relativt enkelt för vilket tidsperiod som helst. Insamlingen av materialet blir smidigast om varje ledare, som innehåller ordet Nato, kopieras till ett Worddokument eftersom det är lättare att hantera.

3.3 Variabler och variabelvärden

För att kunna koda materialet krävs ett kodschema, vilken kommer att utarbetas i detta stycke. Ett kodschema utarbetas för att lättare ha översikt över variabler och variabelvärden.

De första tre variablerna handlar om att undersöka användningen av dagordningsmakt. Den första variabeln (V1) är mängden eller frekvensen ledare som innehåller ordet Nato sett till totala antalet ledare under ett år. Då får man en procentuell andel ledare som innehåller ordet Nato per månad och kan jämföra hur stor andel av ledarna handlar om Nato från år till år och se om kriserna som presenterades i referensram. Variabeln, som registrerar huruvida Nato nämns, har två kategorier, 0 = Nej och 1 = Ja. Den andra variabeln (V2) klassar in de ledare som nämner Nato är i fokus går vidare till ytterligare analys och de ledarna där Nato inte är i fokus sorteras bort. Då får den andra variabeln (V2) kategorierna 0 = Inte i fokus, 1 = I fokus. Hädanefter fokuserar variablerna bara på den del av materialet var Nato är i fokus och således inte hela materialet på 1020 ledare. Den tredje variabeln (V3) anknyter också till dagordningsmakten och ämnar forska i hur ofta Nato nämns i ledarubrikerna. Variabeln har två kategorier, 0 = Nato framkommer inte, 1 = Nato framkommer.

En indelning årsvis kunde göra materialet mer överskådligt så V4 får variabelvärden (001 = 2006, 002 = 2007, 003 = 2008 osv). Den femte variabeln (V5) delar in materialet månadsvis och således tolv kategorier (01 = januari, 02 = februari, 03 = mars osv. Den femte variabeln rör vilket land som är i fokus i ledarna. I min referensram presenterade jag forskning som pekade på att USA:s agerande har en effekt på det finländska folkets

åsiikt om Nato och därför skulle ett av variabelvärdena vara USA. Två andra självklara länder som lyftes fram i referensramen var Georgien och Ukraina. En av hypoteserna som lyftes fram tidigare i detta kapitel var att kriserna i Georgien och Ukraina haft en effekt på Natodebatten och därför kunde det vara ändamålsenligt att ha med länderna. Afghanistan framkommer ofta i materialet, speciellt under åren innan krisen i Ukraina 2014. Ett annat givet land som också passar mycket väl in är Ryssland eftersom landet kan kopplas samman med kriserna i Georgien och Ukraina. I referensramen lyftes det också fram att Ryssland har en central roll i det finländska säkerhetspolitiska tänkandet. Med tanke på de säkerhetspolitiska händelserna i Syrien och Turkiets (Natoland) inblandning i konflikterna i regionen var det ändamålsenligt att inkludera länderna. Den sjätte variabeln (V6) får då kategorierna 001 = Afghanistan, 002 = Georgien, 003 = Ryssland, 004 = Syrien, 005 = Turkiet, 006 = USA, 007 = Ukraina. Igenom detta kan ländernas förekomst i materialet för varje år iakttas och då kan man tyda hur fokusen ändrats under åren i ledarna som handlar om Nato.

Den sjunde variabeln (V7) fokuserar på gestaltning och hur ledarna så att säga målar upp bilden om Nato. Variabelkategorierna är de följande: 0 = negativt, 01 = neutralt eller 02 = positivt. En annan möjlig variabel som kunde ha varit relevant var ledartexternas längd men detta valdes bort för att det är själva innehållet som är intressant, inte nödvändigtvis ledarens längd. En åttonde (V8) variabel som valdes med är ifall texten stöder ett finländskt Natomedlemskap eller är emot det. Om texten inte är för eller emot Nato blir variabelvärdet neutralt. Kategorierna för (V8) blir således 0 = negativt inställd, 01 = neutralt inställd eller framkommer ej, 02 = positivt inställd.

Tabell 1. Avhandlingens variabler

Variabel		Kategorier
Dagordningsmakt		
Variabel 1 (V1)	Framkommer ordet Nato i ledaren?	0 = Nej, 1 = Ja
Variabel 2 (V2)	Är Nato i fokus för ledaren?	0 = Inte i fokus, 1 = I fokus
Variabel 3 (V3)	Förekommer ordet i rubriken?	0 = Förekommer inte 1 = Förekommer
Indelning av materialet		

Variabel 4 (V4)	Indelning årsvis	001 = 2006, 002 = 2007, 003 = 2008, 004 = 2009, 005 = 2010, 006 = 2011, 007 = 2012, 008 = 2013, 009 = 2014, 010 = 2015, 011 = 2016
Variabel 5 (V5)	Indelning månadsvis	001 = januari, 002 = februari, 003 = mars, 004 = april, 005 = maj, 006 = juni, 007 = juli, 008 = augusti, 009 = september, 010 = oktober, 011 = november, 012 = december
<i>Gestaltning:</i>		
Variabel 6 (V6)	Vilket land står i fokus i ledaren?	001 = Afghanistan, 002 = Georgien, 003 = Ryssland, 004 = Syrien, 005 = Turkiet, 006 = USA, 007 = Ukraina
Variabel 7 (V7)	Hur framställs Nato i ledaren?	0 = negativt, 01 = neutralt, 02 = positivt
Variabel 8 (V8)	Ledarens inställning till ett finländskt Natomedlemskap	0 = negativt inställd, 01 = neutral eller framkommer ej, 02 = positiv inställd

3.4 Reliabilitet och validitet

Esaiasson med flera lyfter fram tre olika definitioner på validitet: ”1. *Överensstämmelse mellan teoretisk definition och operationell indikator*, 2. *frånvaro av systematiska fel* och 3. *Att vi mäter det vi påstår att vi mäter*” (Esaiasson m.fl. 2017, 58). Enligt Esaiasson m.fl. (2012, 58) brukar dessa tre användas som synonymer för varandra men man kan också delas in så att ettan och tvåan syftar på begreppsvaliditet och trean syftar på resultatvaliditet. Hög reliabilitet däremot innebär att det inte finns slumpmässiga eller osystematiska fel (Esaiasson m.fl. 2012, 64). Låg reliabilitet innebär raka motsatsen, med

många slumpmässiga och osystematiska fel, vilket inte är önskvärt. När analysen är utförd bör ett reliabilitetstest utföras på en mindre del av materialet för att få reda på om testet fungerat som önskat. Ifall man gör test själv så kallas testresultatet intrakodarreliabilitet och om någon annan utför mätningen kallas testresultatet för interkodarreliabilitet (Esaiasson m.fl. 2012, 64).

Med tanke på analysens karaktär är kanske den tredje definitionen ”*att vi mäter det vi påstår att vi mäter*” (Esaiasson m.fl. 2012, 58) som passar bra att tänka på. Mäter faktiskt de variablerna som valdes dagordningsmakt och gestaltning? V1 och V2 skalar ner materialet för att inte ta med, för analysen, onödigt material utan istället fokusera på det väsentliga. Tanken med analysen är att se hur Natodebatten har utvecklats under åren 2006–2016 och variablerna V4 och V5 delar in materialet i överskådliga delar. V6 visar i vilket land som tas upp i samband med Nato och kan ge tecken på gestaltning eftersom Helsingin Sanomat ändå väljer vilket land man fokuserar på. V7 tar upp hurdan bild målas upp (gestaltning) om Nato i ledaren, ifall den är positiv, negativ eller neutral. V8 delar in ledarna i om det har en positiv, negativ eller neutral bild på ett Natomedlemskap. Genom denna variabel kan man se hur synen på ett Natomedlemskap ändras under åren.

Som tidigare nämnts kommer jag att utföra ett reliabilitetstest på de variablerna var det finns rum för individuell tolkning. Reliabilitetstestet utförs på det viset att en av mina medstudenter kommer att analysera och koda ett snävare utbud av materialet. Jag kommer att utföra reliabilitetstestet enligt Holstis (1969) formel.

$$r = \frac{2 \times M}{N^1 + N^2}$$

I Holstis (1969) formel står M för antalet kondningsbeslut, N1 för totalt antal kodningar som kodare 1 utfört och N2 för antalet kodningar som kodare 2 utfört. Jag övervägde att analysera materialet själv men var också intresserad av ifall två personer tolkar materialet mycket annorlunda. De två variablerna som lämnar rum för individuell tolkning är variablerna 7 (Hur framställs Nato i ledaren) och 8 (Ledarens inställning till ett finländskt Natomedlemskap). Jag tog hjälp av min studiekamrat och analyserade åren 2014–2016 i sin helhet, det vill säga 122 ledare. Han gick igenom materialet på samma vis som jag, det vill säga läste igenom ledarna och kodade in dem i SPSS. Svaren som jag fick ut av

Holstis (1969) formel visade på mycket hög reliabilitet. För variabeln 7 (Hur framställs Nato i ledaren) fick jag värdet $r = 0,95$ vilket tyder på stark reliabilitet. För variabel 8 (Ledarens inställning till ett finländskt Natomedlemskap) var värdet lite längre, nämligen $r = 0,93$ vilket också tyder på en stark reliabilitet.

$$\text{Uträckning av variabel 7: } r = \frac{2 \times 116}{122+122} = \frac{232}{244} = 0,95$$

$$\text{Uträckning av variabel 8: } r = \frac{2 \times 114}{122+122} = \frac{228}{244} = 0,93$$

3.6 Sammanfattning av metoddelen

I detta kapitel har metoden och materialet, samt tillvägagångssättet presenterats för att kunna genomföra analysen i följande kapitel (kap.4). I kapitel 3.1 presenterades avhandlingens frågeställning och hypotesen, samt vilken metod som är lämpligast för denna avhandling. Först presenterades kort kvalitativ textanalys och sedan, mer grundligt, kvantitativ innehållsanalys och vilka positiva och negativa sidor det finns med båda metoderna. Utifrån presentation av tidigare forskning och exempel så valdes kvantitativ innehållsanalys, mera exakt en blandning av deskriptiv innehållsanalys och explanativ innehållsanalys. I kapitel 3.2 preciserades vilket material som skulle komma att användas i analysdelen. Valet föll på tidningen Helsingin Sanomat och istället för att fokusera på allt skrivet material i tidningen fokuserades bara på ledarna eftersom dessa framför tidningens åsikt bättre. Under hela forskningsperioden hittades 1 020 ledare som innehöll ordet Nato, vilket betyder att materialet behövdes skalas ner ytterligare. Kapitel 3.3 behandlade variabler och variabelvärden. Variablerna som presenterades ämnar att skala ner materialet och för att dela in materialet i månader och år för att göra det mera överskådligt. De sista variablerna som presenterades ämnar forska i hur debatten ändrats under åren och vad som tas upp i ledarna. I kapitel 3.4 diskuterades reliabilitet och validitet. Ifall variablerna mäter det som vi faktiskt vill mäta och hur ett reliabilitetstest utförs.

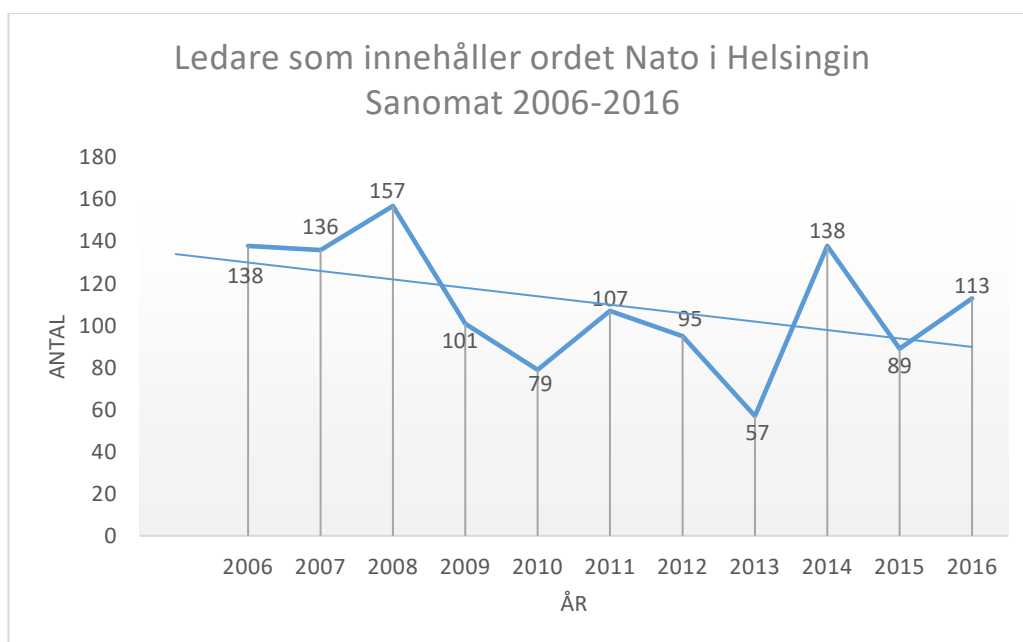
4 Avhandlingens empiriska analys

I denna del presenteras avhandlingens empiriska undersökning att genomföras. I nästa kapitel kommer de kvantitativa aspekterna att genomgå för att senare behandla dagordningsmakten och gestaltning. För att kunna svar på avhandlingens preciserade frågeställning krävs en empirisk analys.

4.1 Utvecklingen av Natodebatten i Helsingin Sanomat under åren 2006–2016 i siffror

Efter att undersökningens tidsram fastställts påbörjades en genomgång av alla ledartexter som innehöll ordet Nato i Helsingin Sanomat vilka var 1 020 stycken. Att analysera 1 020 ledare ansågs vara för arbetsdrygt och därför behövdes ledarmaterialet avgränsas. Av de 1 020 ledare som nämner ordet Nato togs bara med dem som har Nato i fokus, vilka var 431 stycken. Dessa 431 ledare kommer att analyseras mer ingående senare i detta kapitel. Helsingin Sanomat har tre ledare per tidning och tidningen utkommer i medeltal 350 gånger om året vilket gör att det totala antalet ledare i medeltal är 1 050 stycken årligen (personlig korrespondens med HS). Detta är förstås bara riktgivande och inte exakta tal men att gå igenom alla ledare för varje år under forskningsperioden är ett för arbetsdrygt alternativ.

I Figur 1 nedan presenteras hur många ledare som innehåller ordet Nato i ledare i Helsingin Sanomat mellan åren 2006 och 2016.

Figur 2. Antalet ledare som innehåller ordet Nato i Helsingin Sanomat åren 2006–2016.

Ur Figur 2 kan man utskilja vissa trender som har påverkats av olika händelser under tidsperioden. Något som också går att utskilja är att antalet ledare som innehåller ordet Nato har en nedgående trend under hela forskningsperioden. Under de första åren nämns Nato i ungefär 10–15 procent av alla ledare under årets gång. Efter forskningsperiodens tre första år sjunker andelen till omkring och under tio procent för att nå sin lägsta nivå år 2013. Under 2014 stiger andelen igen men återgår till omkring tio procent senare.

I jämförelse med åren 2009 och framåt har Helsingin Sanomat åren 2006–2008 ett relativt högt antal ledare som innehåller ordet Nato, vilket kan bero på flera olika omständigheter. 2008 års höga nivå kan förklaras med krisen i Georgien som började i augusti 2008. Rysslands agerande i Georgien och de försämrade relationerna mellan Ryssland och Europeiska unionen samt Nato, som följde, har troligen haft en effekt på den finländska säkerhetspolitiska debatten. Orsakerna till 2006 och 2007 års höga nivåer har att göra med det faktum att det var presidentval i Finland år 2006 och riksdagsval år 2007. Under valår kan det tänkas att politiska frågor diskuteras mera ingående och debatteras flitigare, så också frågan om Nato. Under presidentvalet 2006 stod kampen mellan Tarja Halonen och Sauli Niinistö i den andra omgången. Dessa två kandidater hade lite olika åsikter om Nato och därav kunde medierna göra det till en valfråga. År 2007 var det riksdagsval i Finland och detta har haft en effekt eftersom Natodebatten tagit mera fart. Säkerhetspolitiska

debatter samt att den nya regeringen måste fatta beslut om säkerhetspolitiska riktlinjer som kommer att följas så länge som den nya regeringen sitter kvar har haft en inverkan. I december 2007 publicerade Utrikesministeriet en utredning av effekterna av ett möjligt finländskt medlemskap i Nato (Utrikesministeriet 2007). Detta kan ha satt mera fart på den finländska Natodebatten vilket också kan vara en förklaring till det relativt stora antalet ledare år 2007 men också år 2008, eftersom utredningen utkom så sent på året. År 2008 har det högsta antalet ledare som nämner Nato vilket har flera bakomliggande orsaker, dels har det att göra med Utrikesministeriets utredning och dels med krisen i Georgien. Efter 2008 sjunker antalet ledare mycket drastiskt, från 101 stycken år 2009 till 79 stycken år 2010. Dessa år ägde varken president- eller riksdagsval rum vilket har haft en effekt på den säkerhetspolitiska debatten. Nato blir ingen valfråga ifall det inte hålls några val; det blir ingen diskussion om säkerhetspolitik och därför diskuteras inte heller Nato lika aktivt. En annan orsak är att frågan om Nato kanske inte var lika aktuell under åren 2009 till 2014 eftersom det säkerhetspolitiska läget i Europa var relativt stabilt och relationerna mellan Ryssland och Europeiska unionen samt Nato var relativt goda. I vissa fall började Natos existens ifrågasättas eftersom militäralliansen inte egentligen behövdes för Europas försvar. Natos roll var mycket oklar under denna tidsperiod eftersom militäralliansen största uppgift bestod av fredsbevararuppdrag i Afghanistan.

År 2011 var det åter riksdagsval och det kan ses som en orsak till att Nato igen behandlades mera i ledartexter eftersom säkerhetspolitiska diskussioner tog fart. Även om Nato och säkerhetspolitik inte är den största valfrågan finns ändå frågan med på agendan och i vissa fall kan medier försöka göra det till en valfråga. En orsak till att antalet ledare ökade år 2011 var Natos operation i Libyen i samband med den så kallade arabiska våren och inbördeskriget som följde. År 2012 var det presidentval, och eftersom utrikes- och säkerhetspolitik hör till presidenten fokuserar medier på dessa frågor. År 2013 sjönk antalet ledare som innehåller ordet Nato till den lägsta nivå som uppmättes under denna forskningsperiod. I Finland ägde varken presidentval eller riksdagsval rum och inte heller några större kriser skedde i Europa. Även om t.ex. inbördeskriget i Syrien fortsatte var det inget som påverkade det finländska säkerhetspolitiska tänkandet nämnvärt.

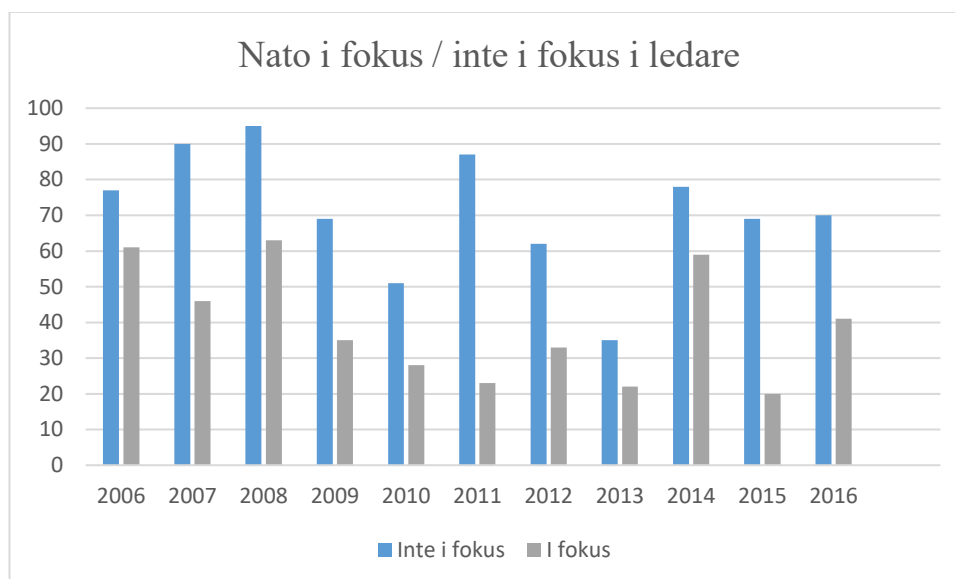
År 2014 ökade antalet ledare som omnämner Nato markant vilket pekar på att krisen i Ukraina och ockupationen av Krimhalvön hade en effekt på den finländska Natodebatten. Som nämndes i denna avhandlings referensram hade krisen och kriget i Ukraina en mycket stark inverkan på Finlands säkerhetspolitiska tänkande och den geopolitiska stabiliteten i Europa. Motsättningarna mellan Ryssland och Europeiska unionen samt Nato ökade och sanktioner och motsanktioner infördes. Den inhemska säkerhetspolitiska debatten tog ny fart och också diskussionen om Nato blev mer aktuell än den varit under de tidigare åren. Militäralliansen Nato blev tvungen att gå tillbaka till sin tidigare uppgift, nämligen försvarssamarbetet i Europa vilket efter krisen i Ukraina blev mera aktuell.

Året 2015 sjönk antalet ledare igen till en lägre nivå även om krisen i Ukraina fortsatte och Rysslands och Europeiska unionens samt Natos relationer inte förbättrades nämnvärt. Nivån hölls relativt hög på grund av att det var riksdagsval i Finland och med det nya säkerhetspolitiska läget uppstod en aktiv debatt om säkerhetspolitik och försvarsfrågor. Med tanke på det nya säkerhetspolitiska läget som Finland hamnat i gjorde Utrikesministeriet en ny utredning om effekterna av ett finländskt Natomedlemskap under våren 2016 vilket i sin tur bidrog till att Natodebatten åter blev mera livlig.

Ur Figur 2 kan utläsas att både krisen i Georgien 2008 och krisen i Ukraina 2014 har haft en effekt på antalet ledare som nämner Nato, vilket tyder på att Nato har varit mera på agendan på grund av kriserna. Åtminstone nämns Nato oftare under de två åren som kriser i Europa har uppstått. Något som var överraskande men inte alls otänkbart var det faktum att Natodebatten var aktivare under valåren, dock tenderar säkerhetspolitiska frågor tenderar lyftas fram mer aktivt när val närmar sig. Europaparlamentsval och kommunalval har inte haft samma effekt eftersom dessa inte behandlar landets försvars- eller säkerhetspolitiska frågor i någon större utsträckning. Kriserna behandlas i medier och när det kommer till säkerhetspolitik kommer Nato snabbt upp på den finländska agendan. Det faktum att Nato framkommer mera när det är valår har delvis att göra med att medier i Finland, till viss mån, försöker hålla Nato på nyhetsagendan. Förstås är det flera frågor som tävlar om synlighet vid valen och frågan om Nato är en av dem, dock är det svårt att jämföra hur mycket synlighet Nato egentligen får relativt sett, jämfört med andra frågor som t.ex. social- och hälsovårdsreformen som antagligen får mera utrymme än Nato i ledartexter. En intressant aspekt som framkommer i Figur 2 är det faktum att antalet ledare som nämner Nato trendmässigt minskar under hela forskningsperioden,

även om vissa toppar framkommer. Dock är det inte avhandlingens syfte att svara på frågan varför antalet ledare minskat.

Figur 3 utgår från de ledare som nämner ordet Nato, men skiljer på ledare som bara nämner Nato i förbifarten och ledare som faktiskt fokuserar på Nato eller frågan om ett Natomedlemskap för Finland.

Figur 3. Andelen ledare som fokuserar på Nato i Helsingin Sanomat åren 2006–2016.

Ur Figur 3 går det att utskilja de år när Nato varit i fokus i ledartexterna vilka följer ungefär samma resultat som presenterades i Figur 2. Vid kriserna i Georgien år 2008 och Ukraina år 2014 uppvisas drastiska uppgångar i andelen ledare som fokuserade på Nato. Det tyder på att kriserna har en effekt på den finländska Natodebatten och gjort att ledarskribenterna började betrakta Nato som en aktuell politisk fråga. De största skillnaderna finns mellan år 2013 och år 2014 när krisen i Ukraina hade tagit fart. Någon som är intressant att notera är det faktum att Nato var mycket starkt i fokus under år 2014 men sjönk till en lägre nivå år 2015 även om krisen i Ukraina fortsatte. Samma sak skedde under krisen i Georgien: andelen Natofokuserade ledare var hög år 2008 men sjönk sedan igen.

4.2 Hur framställs Nato i ledarna?

Ur figurena som presenterade i föregående kapitel (4.1) kunde urskiljas trender angående hur frekvent Nato lyftes fram i Helsingin Sanomats ledare under forskningsperioden. Något som är klart är att kriserna i Georgien och Ukraina har haft en effekt på den finländska Natodebatten, åtminstone sett till siffermässiga frekvenser. För att kunna svara på avhandlingens andra frågeställning, ”hur har Natodebatten utvecklats under åren 2006 till 2016”, behöver ledarna analyseras mera ingående. För att lättare skapa en översikt av hur Nato framställs i ledarna är det ändamålsenligt att i det följande kapitlet dela forskningsperioden i tre olika tidsperioder. Den första tidsperioden varar mellan åren 2006 och 2008 och denna indelning valdes för att få med några år före krisen i Georgien och avsluta tidsperioden vid krisens start. Den andra perioden varar mellan åren 2009 och 2013 för att kunna analysera tiden mellan kriserna och en tid av relativt säkerhetspolitiskt lugn. Den sista tidsperioden varar mellan åren 2014 och 2016 för att analysera tiden under och efter krisen i Ukraina, vilken hade mera omvälvande säkerhetspolitiska effekter för Europa än krisen i Georgien. Krisen i Ukraina fortsätter under hela tidsperioden men mediebevakningen av konflikten blir med tiden mindre vilket kan minska på hur aktuellt problemet känns för finländarna. Efter att resultatet rörande dessa olika tidsperioder presenterats, jämförs de tre olika tidsperioderna med varandra och det analyseras hur Natodebatten har utvecklats efter kriserna i Georgien och efter krisen i Ukraina

4.2.1 Nato i ledare 2006–2008

I fasen när materialet delades in i tre kortare tidsperioder gjordes en mycket intressant observation. Av de 431 ledare som valdes ut för en närmare analys- dvs. de ledare som fokuserat på Nato – fanns 173 i den första perioden (2006–2008), vilket betyder att ca 40 % av de ledare som hade Nato i fokus under forskningsperioden publicerades under dessa tre år. En av delorsakerna till denna relativt höga andel kan ha att göra med att det var presidentval 2006, riksdagsval 2007 och att krisen i Georgien ägde rum 2008. En ytterligare orsak kan vara att det under denna tid inte egentligen fanns några säkerhetspolitiska hinder för Finland att söka ett Natomedlemskap eftersom det

säkerhetspolitiska läget var stabilt. Efter krisen i Georgien ändrades det säkerhetspolitiska läget och det blev svårare för Finland att ansöka om ett medlemskap.

I tabell 2 nedan kan urskiljas att ledarna i Helsingin Sanomat har en mindre andel ledare som nämner Nato i rubriken.

Tabell 2. Nämns Nato i ledarens rubrik åren 2006–2008?

	Frekvens	Procent
Nej	110	63,6
Ja	63	36,4
Totalt	173	100,0

En annan form av dagordningsmakt är att lyfta fram ord och begrepp redan i rubriken för att läsare ska lägga märke till det. I en dryg tredjedel av ledarna där Nato var i fokus fanns ordet Nato med i rubriken under perioden 2006–2008 (se Tabell 3). Detta ger Nato mera synlighet i ledarna och i tidningen, eftersom ordet är skrivet med större font och syns bättre. Även ifall individen som läser tidningen inte kommer att läsa hela ledaren läser personen åtminstone rubriken och kommer att bli påverkad av dagordningsmakten. När Nato nämns redan i rubriken är det ett sätt att få Nato högt upp på dagordningsmaktens agenda. I det här skedet säger inte den ovannämnda procentuella andelen något konkret utan först när det är möjligt att jämföra tidsperioderna sinsemellan kan vi se hur denna form av dagordningsmakt utvecklats.

Vid genomgången av ledarna från denna tidperiod lyser en viss optimism om framtiden igenom, vilket beror på ett relativt lugn i Europa och goda ekonomiska tider för Europa och Finland. Positiviteten smittar av sig även på den säkerhetspolitiska debatten och också på Nato. Oftast är tidningsledarna neutralt inställda till Nato eller åtminstone vägs både positiva och negativa sidor mot varandra. I Tabell 3 nedan kan man se att lite över 50 % av ledarna har en neutral inställning till militäralliansen, medan den positiva andelen är cirka 30 %. Andelen ledare som uttrycker en negativ inställning är minst (cirka 16 %) vilket är, som vi kommer att se senare, ett relativt högt procenttal. Överlag existerade en positiv syn på militäralliansen och på att Finland borde gå med i Nato när ett relativt lugn råder i Europa och Europeiska unionen samt Nato har goda relationer med Ryssland.

Tabell 3. Ledarnas inställning till Nato under åren 2006–2008

	Frekvens	Procent
Neutral	89	51,4
Positiv	55	31,8
Negativ	29	16,8
Totalt	173	100,0

Flera negativa saker som lyfts fram är bland annat den Natoleda ISAF-operationen i Afghanistan som dragit ut på tiden och delat meningarna inom militäralliansen. Syftet med operationen är inte längre lika klart och målen som satts upp ser inte ut att kunna nås under utsatt tid. Afghanistan, som kan ses som ett misslyckade från Natos sida, är en av de återkommande negativa aspekter som lyfts fram i ledarna. Också USA:s starka ställning inom militäralliansen oroar, eftersom Nato utan USA och landets enorma vapenmakt skulle tappa sin trovärdighet. I de kritiska ledarna hävdas att ifall Finland hade varit med i Nato hade finländska styrkor stridit i Irak tillsammans med amerikanerna, som bland annat esterna och danskarna gjorde. Detta skulle ha inneburit kostnader och i värsta fall stupade finländska soldater. Som tidigare nämnts är det en negativ gestaltningsmakt att fokusera på negativa aspekter, så som kostnader och förlorade människoliv. Det tidigare nämnda är ett gott exempel på negativ gestaltning. I samband med Natos krisande operation i Afghanistan har också militäralliansens existens börjat ifrågasättas. Kritik riktas även mot att Nato är en föråldrad organisation som inte har en plats i tiden efter kalla kriget.

Flera av de negativa aspekterna som kommer fram under denna tidsepok har att göra med krisen i Georgien i augusti 2008. Före krisen riktades det mest kritik mot den Natoleda operationen i Afghanistan, USA:s starka ställning eller militäralliansens nödvändighet. Vid krisen i Georgien riktades diskussionen mera mot Georgien och Ukraina och Natos eventuella expansion till dessa länder. I ledarna ifrågasattes Natos vilja att riskera en kris med Ryssland bara för Georgiens skull. Skulle Finland, ifall landet skulle höra till Nato, vilja riskera sina relationer med Ryssland för att hjälpa ett land som Georgien? Relationerna till Ryssland lyftes fram som en av orsakerna till varför Finland inte borde ansöka om ett medlemskap, åtminstone inte under en pågående kris. Natos femte artikel får också sin del av kritiken: går den femte artikeln att lita på i en krissituation och vilka resurser skulle Nato vara villig att sätta ut på att försvara Finland? De positiva ledarna

fokuserade på den trygghet som ett Natomedlemskap skulle ge Finland och att det skulle vara en naturlig väg att gå för landet. De negativa ledarna fokuserade på Natos krisande operation i Afghanistan och motsättningarna mellan Nato och Ryssland. Majoriteten av ledarna var dock neutralt inställda till Nato och de vägde jämnt fördelar och nackdelar.

I dessa positiva ledare hänvisar man till att Nato är en västlig försvarsallians som Finland borde gå med i, eftersom det är ett naturligt steg i den västliga riktning som Finland valt att gå. Detta i synnerhet efter att Finland gick med i Europeiska unionen 1995 och tog ett steg bort från landets alliansfrihet. Också den säkerhet som Natos femte artikel ger lyfts fram som en positiv sak. Natos femte artikel lyder som följande:

The Parties agree that an armed attack against one or more of them in Europe or North America shall be considered an attack against them all and consequently they agree that, if such an armed attack occurs, each of them, in exercise of the right of individual or collective self-defence recognised by Article 51 of the Charter of the United Nations, will assist the Party or Parties so attacked by taking forthwith, individually and in concert with the other Parties, such action as it deems necessary, including the use of armed force, to restore and maintain the security of the North Atlantic area (Nato 2016).

Den femte artikeln ansågs ge Finland det säkerhetspolitiska skydd som kunde tänkas behövas. Även om man inte menade att Ryssland utgjorde ett militärt hot för Finland ansåg man ändå att Nato kunde ge stöd mot eventuella påtryckningar från ryskt håll. Något som diskuterades mycket aktivt under denna tidsperiod var Finlands deltagande i Natos NRF-övningar (*Nato Response Force*). Detta samarbete ansågs som ett positivt steg för Finland även om ett fullt medlemskap inte får samma stöd. Ett tätare samarbete mellan Finland och Nato är något som får stöd även av den finländska befolkningen och inom de politiska partierna var det bara Vänsterförbundet som motsatte sig ett finländskt deltagande i NRF:s övningar. Att fokusera på de positiva faktorerna är en form att gestaltning var man bara fokuserar på möjligheterna som ett eventuellt Natomedlemskap skulle föra med sig för Finlands del.

Tabell 4. Ledarnas inställning till ett finländskt Natomedlemskap åren 2006–2008.

	Frekvens	Procent
Neutral	134	77,5
Positiv	22	12,7
Negativ	17	9,8
Totalt	173	100,0

Detta tyder på att även om flera ledare gav en positiv bild av Nato men så är frågan om ett Natomedlemskap är mer kontroversiell och ingen vill ta stark ställning till frågan vilket framgår i Tabell 4. Andelen neutrala ledare, eller ledare som inte tar ställning, utgör en klar majoritet (77,5 %) vilket också tyder på att frågan är kontroversiell. Relationerna till Ryssland är en central orsak till att Finland inte gått med i Nato, eftersom man i Finland inte vill riskera sina goda relationer med Ryssland. En annan orsak till de små skillnaderna mellan andelen positiva och andelen negativt inställda ledare är det faktum att ett Natomedlemskap inte har det finländska folkets stöd. Som nämnts i avhandlingens referensram är majoriteten av finländarna emot ett finskt medlemskap i Nato och därför vill man inte heller inom medier ta för stark ställning varken för eller emot. I ljuset av det faktum att ett Natomedlemskap inte har folkets stöd är det ändå intressant att ledarna är mera positivt inställda än negativt. Detta kunde ses som en typ av dagordningsmakt och gestaltning, eftersom man håller Nato uppe på dagordningen och poängterar positiva sidor mer än negativa. Krisen i Georgien gjorde att ledarskribenterna blev mera tudelade till ett finländskt Natomedlemskap; i vissa ledare påpekades att Finland borde gå med i Nato efter händelserna i Georgien för att Rysslands handlingar inte är förutsägbara och därför borde Finland ansöka om ett Natomedlemskap snarast möjligen. Motargument som lyfts fram är bibehållandet av goda relationer till Ryssland och att ett Natomedlemskap inte har befolkningens stöd. Ett annat argument för att inte gå med i Nato är att inte göra det tillsammans med Georgien och Ukraina eftersom det från ryskt håll skulle kunna ses som ett finländskt ställningstagande.

I Tabell 5 nedan ser man vilka länder som varit i fokus mest under tidperioden 2006–2008.

Tabell 5. Vilka länder som varit i fokus under tidsperioden 2006–2008.

	Frekvens	Procent
Inget	65	37,6
Flera	56	32,4
Afghanistan	14	8,1
Georgien	7	4,0
Ryssland	18	10,4
Sverige	11	6,4
USA	1	0,6
Ukraina	1	0,6
Totalt	173	100,0

När inget land är i fokus gäller det mest ledare som bara har Finland i fokus eller bara Nato i sig. När flera länder är i fokus kan det t.ex. handla om krisen i Georgien är både Georgien och Ryssland är i fokus på samma gång, vilket i sin tur förklarar varför Georgien inte verkar ha fått mycket utrymme i ledarna. Som enskilda länder är Ryssland och Afghanistan mest i fokus vilket för Afghanistans del berorodde på den pågående Natoleda ISAF-operationen i landet. För Rysslands del beror det till mestadels på krisen i Georgien men också på att Ryssland har en mycket central roll i det finländska säkerhetspolitiska tänkandet. Som tidigare nämnts är det ofta negativt inställda ledare som fokuserar på Afghanistan och Natos misslyckanden där. Detta tyder på att ifall ledaren väljer att fokusera på Afghanistan handlar det om negativ gestaltning. Orsaken till att Sverige nämns relativt många gånger i ledarna har att göra med att Sverige är i samma läge som Finland. Sverige är också militärt alliansfritt men ändå starkt integrerat i väst. Landet har också en befolkning som är negativt inställd till ett Natomedlemskap och därav är det som händer i landet av intresse även i Finland. Som nämnts i avhandlingens referensram finns det ett intresse för hurdan inverkan de val som görs i Sverige har för tänkandet i Finland. Ifall Sverige skulle välja att gå med i Nato skulle det ändra Finlands säkerhetspolitiska läge markant.

4.2.2 Nato i ledarna 2009–2013

I kölvattnet av krisen i Georgien ändrades det geopolitiska läget i Europa markant, vilket i sin tur ledde till att det finländska säkerhetspolitiska tänkandet också förändrades. Eftersom krisen i Georgien utspelades i augusti 2008 och effekterna av krisen spred sig även till denna tidsperiod. Det är också möjligt att effekterna började märkas först i denna tidsperiod. Av forskningsperiodens totala antal ledare finns ca 30 % av dem i denna tidsperiod, även om den här tidsperioden är längre än de två andra. Detta kan tyda på att Nato inte varit lika mycket på agendan under denna tidsperiod av olika orsaker. En av de möjliga orsakerna är att ett Natomedlemskap inte längre var lika aktuellt för Finlands del eller att militäralliansen i sig inte längre ansågs aktuell, detta trots krisen i Georgien. Under denna tidsperiod hände en hel del i Europas närområden t.ex. arabiska våren 2011 och inbördeskrig i bland annat Libyen och Syrien. Även om Nato deltog aktivt i inbördeskriget i Libyen var militäralliansen inte längre lika viktig för Europas försvar, eftersom Ryssland inte ansågs som ett militärt hot mot Europa under denna tid.

Vad gäller dagordningsmakten i form av att omnämna Nato i ledarrubriken kan noteras att en dryg fjärdedel av ledarna med Natofokus nämner militäralliansen i rubriken (37 ledare av totalt 136, dvs. 27,2 %).

Ur Tabell 6 nedan kan vi utläsa att ledarna i Helsingin Sanomat har en större andel Nato-positiva ledare under denna tidsperiod än under 2006–2008 (jämför Tabell 2).

Tabell 6. Ledarnas inställning till Nato under åren 2009–2013.

	Frekvens	Procent
Neutral	59	43,4
Positiv	53	39,0
Negativ	24	17,6
Totalt	136	100,0

Andelen positiva och negativa ledare har hållits på ungefär samma nivå medan antalet neutrala ledare minskat men fortfarande är i majoritet. I jämförelse med tidsperioden 2006–2008 är skillnaderna inte särskilt stora. Krisen i Georgien verkar inte ha haft någon större effekt på hur Nato framställs i ledarna i Helsingin Sanomat.

Positiva aspekter som lyfts fram i ledarna är det faktum att landet vid en kris skulle kunna få tag på försvarsmaterial och militär hjälp via antingen mera internationellt samarbete eller genom att alliera sig. Ur ledarna framkommer det inte rakt ut att det är Nato det handlar om men andra allianser som kunde vara tänkbara för Finland finns egentligen inte. Eftersom man i Finland ogillar USA:s starka ställning inom militäralliansen kopplade Sauli Niinistö diskussionen om ett finländskt Natomedlemskap till att försöka få Nato att framstå som en mer europeisk militärallians vilket konkretiserades vid Natos operation i Libyen 2011. Detta eftersom det var i första hand europeiska länder som tog ansvaret för sina egna närområden.

En annan aspekt som lyfts fram är det faktum att en stor majoritet länder som hör till Europeiska unionen också hör till Nato. Därav är Europeiska unionens och Natos säkerhetspolitiska tänkande mycket liknande. Eftersom Finland inte hör till Nato hamnar Finland lite i skymundan, eftersom Finland inte får delta i alla Natos möten. Också andra tidningsledare påpekar Natos vikt som det viktigaste säkerhetspolitiska organet för Europa och därför borde Finland också höra till Nato. Den ekonomiska nedgången som började i samband med finanskrisen 2007–2008 orsakade förstås mindre intäkter och större utgifter för den finländska staten vilket i sin tur ledde till nedskärningar i försvarsbudgeten. Även om ledaren ifråga konstaterar att ett Natomedlemskap inte är ett substitut för sjunkande försvarsanslag ger medlemskap en möjlighet att lättare få tag på vapensystem, ifall det skulle bli aktuellt.

Tidigare i denna avhandling nämndes det faktum att USA:s handlande har en effekt på hur man i Finland ser på försvarsalliansen. I en ledare poängterar man att det stigande understödet för ett Natomedlemskap har mera att göra med det faktum att Barack Obama blev vald till USA:s president. Då kan man fundera över vilken effekt valet av Donald Trump har haft på det finländska folkets åsikter om ett Natomedlemskap. Ytterligare en positiv sak som ledarna lyfter fram är det faktum att Nato, efter krisen i Georgien, gått tillbaka till sin ursprungliga uppgift från kalla krigets dagar, vilket är att försvara Europa. Efter att Nato kanske setts som obsolet efter kalla krigets slut har militäralliansen igen börjats betraktas som en aktuell organisation.

En positiv sak som Nato gjorde efter krisen i Georgien var att förstärka försvaret av Baltikum, vilket i finländska ögon ses som en positiv sak. De flesta Nato-positiva ledarna talar för ett finländskt medlemskap i Nato på grund av allt dyrare vapensystem, de

besparingar som skulle komma av att anskaffa gemensamma vapensystem med andra medlemsländer och av den trygghet ett medlemskap skulle ge. De ekonomiska realiteterna lyser mycket starkt igenom; när det inte finns pengar till ett trovärdigt försvar verkar en allians som ett bra alternativ, även om ett Natomedlemskap också skulle komma att kosta en del.

De negativt inställda ledarna fokuserar i sin tur på det faktum att Nato är en militärallians som brett ut sig allt närmare Ryssland. Ryssland känner sig hotat av denna expansion. En konflikt mellan Nato och Ryssland kunde dra in Finland i en konflikt som Finland inte skapat. Enligt ledaren ifråga så ska Finland hålla sig utanför möjliga konflikter mellan stormakterna (USA och Ryssland). En annan negativ poäng som lyfts fram är de finländska truppernas inblandning i Afghanistan, vilken inte längre är en ren fredsbevararoperation utan liknar mer ett inbördeskrig mellan regeringen i Kabul och talibanerna. Operationen i Afghanistan delar åsikter inom Nato och är en av flera omdebatterade frågor inom militäralliansens och i samband med att militäralliansen vuxit sig större har tvistefrågorna blivit flera och det är svårare att nå gemensamma beslut. Detta skulle då minska chanserna för att ett litet land som Finland skulle få sin röst hörd inom militäralliansen. Här påminner en ledare också om att Nato inte är ett substitut för minskade försvarsanslag och att Nato inte tar emot fripassagerare samt att ett Natomedlemskap skulle vara kostsamt för Finland.

Ledarna poängterar här igen relationerna med Ryssland, ifall Finland skulle gå med i Nato skulle gränsen mellan Ryssland och Finland vara en gräns mellan ett Natoland och Ryssland. Detta skulle inte förbättra relationerna mellan Finland och Ryssland. När man tar hänsyn till de dåliga ekonomiska tiderna som rådde under denna tidsperiod är det ofta ekonomiska frågor som står på agendan, en av orsakerna att Finland inte ska gå med i Nato är för att inte försvåra de ekonomiska relationerna med Ryssland. En ledare lyfter fram det faktum att Rysslands president Vladimir Putin har sagt att Natos närmande mot Rysslands gränser inte förbättrar relationerna mellan Nato och Ryssland. I de negativa ledarna lyfts relationerna med Ryssland och operationen i Afghanistan upp som argument för att inte gå med i militäralliansen.

Ur Tabell 7 nedan kan man utläsa att andelen ledare som förhåller sig positivt till ett finländskt Natomedlemskap är högre än andelen negativa ledare.

Tabell 7. Ledarnas inställning till ett finländskt Natomedlemskap under åren 2009–2013.

	Frekvens	Procent
Neutral	110	80,9
Positiv	6	4,4
Negativ	20	14,7
Totalt	136	100,0

De neutrala ledarna är fortfarande flest till antalet. Det verkar som att de flesta ledarna har en ”vänta och se”-mentalitet; att man inte tar ställning till ett Natomedlemskap eftersom det inte är aktuellt. En av de orsaker som talar för ett Natomedlemskap är att Finland redan på många sätt är integrerat i Natos system och köpet av försvarsmaterial sker egentligen bara från väst. Natomedlemskapet diskuteras mycket realistiskt i ledarna. Även om Nato kanske ses som ett bra val för Finland är det ett faktum att majoriteten av finländarna är emot ett Natomedlemskap, därav kan Finland inte ansöka om ett medlemskap. Även om majoriteten av finländarna är emot ett medlemskap i Nato diskuterades det faktum i ledarna att ifall den så kallade eliten (syftande främst på presidenten och ledande politiker) i Finland skulle vara för ett medlemskap skulle folket också bli det. Fram tills år 2012 var Tarja Halonen Finlands president och hon hade en mycket negativ inställning till ett finländskt Natomedlemskap. Även om Sauli Niinistö har en mer positiv inställning till Nato och ett finländskt medlemskap ändrar inte det markant på det finländska folkets åsikt om ett medlemskap. Argumenteringen för och emot ett Natomedlemskap är ungefär likadan som de positiva och negativa ledarna lyfter fram. En intressant sak som nämns med jämna mellanrum är den så kallade Natooptionen, vilket innebär att Finland upprätthåller möjligheten att ansöka om ett Natomedlemskap ifall läget skulle kräva det. En orsak varför i synnerhet politiker väljer att lyfta fram denna term är för att inte behöva ta ställning till ett Natomedlemskap direkt, utan istället skjuta sitt ställningstagande på framtiden.

I Tabell 8 nedan kan urskiljas vilka länder som varit mest i fokus i de Natofokuserade ledarna under tidsperioden 2009–2013.

Tabell 8. Vilka länder som varit i fokus under tidsperioden 2009–2013.

	Frekvens	Procent
Inget	38	27,9
Flera	60	44,1
Afghanistan	11	8,1
Ryssland	15	11,0
Sverige	10	7,4
USA	2	1,5
Totalt	136	100,0

Av länderna är fortfarande Ryssland oftast i fokus, tätt följt av Afghanistan och Sverige. Antalet ledare är mindre under denna tidsperiod än i den förra och antalet länder som nämns är också färre. Övriga har Georgien fallit helt bort, dock finns det några ledare där Ryssland och Georgien är i fokus tillsammans och därför sorterats i kategorin Flera. Orsaker till att Ryssland varit ofta i fokus är det faktum att, till Nato, positivt och negativt inställda ledare fokuserar på Ryssland. Afghanistans plats som tvåa kan förklaras med att den Natoleda ISAF-operationen (International Security Assistance Force) fortfarande är verksam i Afghanistan och operationen drar ut på tiden vilket innebär mera kostnader och stupade för de involverade länderna. Som tidigare nämnts är Sverige relativt ofta behandlat i ledarna vilket beror på att Sveriges läge är mycket likt Finlands, ett icke-militärt allierat land som överväger olika säkerhetspolitiska alternativ.

4.2.3 Nato i ledarna 2014–2016

Den sista tidsperioden har valts för att kunna jämföra tiden under och efter krisen i Ukraina. Även om krisen i Ukraina fortsätter igenom hela tidsperioden har mediebevakningen av konflikten gått i vågor vilket gör att den ibland faller i skymundan och inte mera ses som en aktuell händelse. Med tanke på att krisen i Ukraina hade en mycket stark inverkan på antalet ledare som innehöll ordet Nato och även de ledare var Nato var i fokus, borde krisen också ha haft en effekt på innehållet i ledarna och vilket land som är i fokus. Krisen i Ukraina är en av två vattendelare i denna avhandling och kanske den kris som har haft en större effekt på det europeiska säkerhetspolitiska tänkandet och därmed också på det finländska säkerhetspolitiska tänkandet. Krisen i Ukraina hade större effekter eftersom landet geografiskt är närmare Europa än Georgien.

Också den ryska ockupationen av Krimhalvön var en händelse som skakade den säkerhetspolitiska sfären i Europa. Det faktum att Ryssland i princip med våld tog ett område tillhörande en annan europeisk stat gjorde att Ryssland igen började anses som ett hot mot Europas säkerhet och Nato började igen anses som en viktig del av den europeiska säkerhetspolitiken. Efter krisen i Georgien 2008 hade Nato till viss mån återgått till sin gamla uppgift men efter krisen i Ukraina blev det klart att Nato inte kunde frångå sin ursprungliga uppgift.

När det kommer till dagordningsmakten i form av att omnämna Nato i ledarrubriken kan noteras att i dryga 43 % av ledarna under perioden nämnde Nato redan i rubriken medan cirka 57 % av ledarna inte nämnde Nato i rubriken. I följande kapitel kommer dessa tabeller per period att jämföras med varandra för att kunna svara på frågan hur Natodebatten har ändrats under hela forskningsperioden, åren 2006–2016.

Ur Tabell 9 nedan kan tydas att antalet negativt inställda ledare är mycket få till antalet och att de positiva ledarna är till och med flera än de som är neutralt inställda till Nato. Detta är en mycket intressant utveckling vilket indikerar att krisen i Ukraina haft en mycket stark inverkan på den finländska Natodebatten. Skillnaderna mellan positiva och negativa ledare är mycket stor och tyder på att Helsingin Sanomat börjat måla upp en ännu mer positiv bild av Nato än före krisen.

Tabell 9. Ledarnas inställning till Nato under åren 2014–2016.

	Frekvens	Procent
Neutral	50	41,0
Positiv	65	53,3
Negativ	7	5,7
Totalt	122	100,0

Positiva aspekter som ledarna lyfter fram är det faktum att Nato gått tillbaka till sin ursprungliga uppgift vilket ses som en positiv sak. Med tanke på att Natos operation i Afghanistan fått så mycket negativ synlighet i ledarna är det inte ologiskt att ett Nato som koncentrerar sina krafter på Europa ses som en positiv utveckling av militäralliansen. Flera ledare tar fasta på att Nato har en klar uppgift vilket ses som en positiv sak. Ledarna poängterar också att Nato tagit till konkreta åtgärder för att kunna försvara sina

medlemsländer mot ett militärt angrepp, i synnerhet pekar man på det ökade skyddet för baltiska staterna. Valet att flytta trupper från andra Natoländer till militäralliansens östra gräns tyder på att militäralliansen tar säkerhetshotet på allvar. Som tidigare nämnts gjordes en utredning om ett finländskt Natomedlemskap år 2016 där det konstateras att ett Natomedlemskap skulle ha flera fördelar för Finland. I samband med att krisen i Syrien trappades upp och Natolandet Turkiet behövde skydda sin gräns mot Syrien, så fick landet låna *Patriot*-luftvärnsrobotar av andra Natoländer. Detta är ett tecken på att Nato vid en kris kan stöda sina medlemsländer med försvarsmaterial, ifall det skulle behövas. Sammanfattningsvis kan konstateras att de positiva ledarna fokuserar på att Nato har gått tillbaka till sin ursprungliga uppgift samt att Nato mer aktivt deltar i sina östra medlemsstats beskydd. Också det faktum att Nato hjälper en medlemsstat vid behov är en positiv aspekt som lyfts fram.

Negativa aspekter som ledarna lyfter fram är Natos inre stridigheter och Turkiets position inom militäralliansen. Turkiets demokratiska förutsättningar har försämrats och landet har glidit längre från det västliga värderingarna i samband med att president Erdoğan valdes 2014. Turkiet är ett av de viktigaste medlemsländerna för Nato och landets starka position inom militäralliansen oroar. Fokusen ligger också på fördelning av Natos kostnader mellan medlemsländerna och vad ett Natomedlemskap skulle kosta för Finland. Också det faktum att Natoländer i Europa inte varit villiga att öka sin egen försvarsbudget även efter krisen i Ukraina är något som lyfts fram i de negativt hållna ledarna.

Av Tabell 10 nedan framgår att ledarna som är negativt inställda till ett finländskt Natomedlemskap är flera till antalet än de positivt inställda ledarna.

Tabell 10. Ledarnas inställning till ett finländskt Natomedlemskap under åren 2014–2016.

	Frekvens	Procent
Neutral	99	81,1
Positiv	7	5,7
Negativ	16	13,1
Totalt	122	100,0

De neutrala ledarna är överlägset flest till antalet vilket inte är så överraskande längre, efter att de två tidigare tidsperioderna presenterats. En av orsakerna till att ledarna är mera negativt inställda till ett Natomedlemskap är olika. Den största orsaken är dock det faktum att den finländska befolkningen, och flera partier, är emot ett Natomedlemskap och därför är det inte möjligt för Finland att gå med i militäralliansen. En annan orsak som nämns är den pågående krisen i Ukraina; så länge som krisen pågår finns det ingen möjlighet för Finland att ansöka om ett medlemskap. Orsakerna till det är två: för det första tar Nato inte emot nya medlemmar i en kris och för det andra skulle ett finländskt medlemskap inte ses som en positiv sak från ryskt håll. Dock poängterar vissa ledare att för mycket hot från Rysslands håll också kan ha motsatt effekt och öka understödet för ett Natomedlemskap bland den finländska befolkningen.

Även om ett finländskt Natomedlemskap för tillfället var omöjligt är man också bland ledarna mycket mån om att poängtera att det är viktigt med ett fungerande samarbete med Nato och att Finland, ifall läget så kräver, kunde ansöka om ett Natomedlemskap. I vissa ledare diskuteras det också att Finland borde, tillsammans med Sverige, gå med i militäralliansen för att stabilisera Östersjöregionen. Även här får ekonomin mycket utrymme; Finland måste välja antingen mellan att upprätthålla ett trovärdigt försvar, vilket skulle kräva ökade försvarsanslag eller ett medlemskap i Nato. Finland, precis som Ukraina, hör till Natos fredskompanjonsprojekt vilket krisen i Ukraina visade, inte ger samma skydd som ett fullt medlemskap. Detta är en av orsakerna till att Finland borde bli medlem i militäralliansen. Något som också diskuterades aktivt var behovet om en folkomröstning gällande ett Natomedlemskap. Måste en folkomröstning överhuvudtaget ordnas, frågas det i ledaren.

Ur Tabell 11 nedan kan utläsas vilka länder som varit mest i fokus i ledarna under tidsperioden 2014–2016.

Tabell 11. Vilka länder som varit i fokus under tidsperioden 2014–2016.

	Frekvens	Procent
Inget	30	24,6
Flera	34	27,9
Ryssland	21	17,2
Sverige	17	13,9
Turkiet	4	3,3

USA	7	5,7
Ukraina	9	7,4
Totalt	122	100,0

Ryssland och Sverige är de två enskilda länderna som stått i fokus i flest ledare under perioden vilket tyder på att man ger mycket uppmärksamhet åt länderna. En intressant sak är att Afghanistan inte nämns enskilt i en enda ledare under forskningsperioden vilket tyder på att mediers fokus har skiftat från Afghanistan till Ukraina eller USA. Ukraina har enskilt bara nämnts i en ledare tidigare men är nu mycket starkt i fokus vilket förstås kan härledas till krisen i Ukraina. Turkiet har också kommit med på listan på grund av de kriser som uppstått i regionen, främst på grund av inbördeskriget i Syrien och Islamska staten. Orsaken till att Ryssland figurerar i ledarna är flera, främst är det för den turbulens som Ryssland förorsakat genom ockupationen av Krimhalvön och kriget i östra delarna av Ukraina. En andra orsak är att landet har en mycket central roll i det finländska säkerhetspolitiska tänkandet och för att relationerna med Ryssland är viktiga för Finland.

Orsakerna till att rätt många ledare uppehållit sig kring Sverige är främst att landet också har en liknande Natodebatt som Finland och att landet tvingades att också se över sin säkerhetspolitiska strategi. Som tidigare nämnts är Sverige i ett liknande läge som Finland och hur Sverige väljer göra har också en effekt på Finlands säkerhetspolitiska beslut. Ifall Sverige skulle välja att gå med i Nato skulle läget bli ytterst svårt och Finland skulle tvingas att ta ett snabbt beslut gällande om man väljer att söka ett medlemskap eller inte. Natodebatten hettade upp i båda länder efter krisen i Ukraina och det diskuterades även ett förstärkt samarbete i försvarsfrågor mellan länderna. Sveriges val är något som diskuteras mycket aktivt i ledarna; kommer Sverige att gå med utan Finland och kommer Sverige att ta hänsyn till Finland när man gör det?

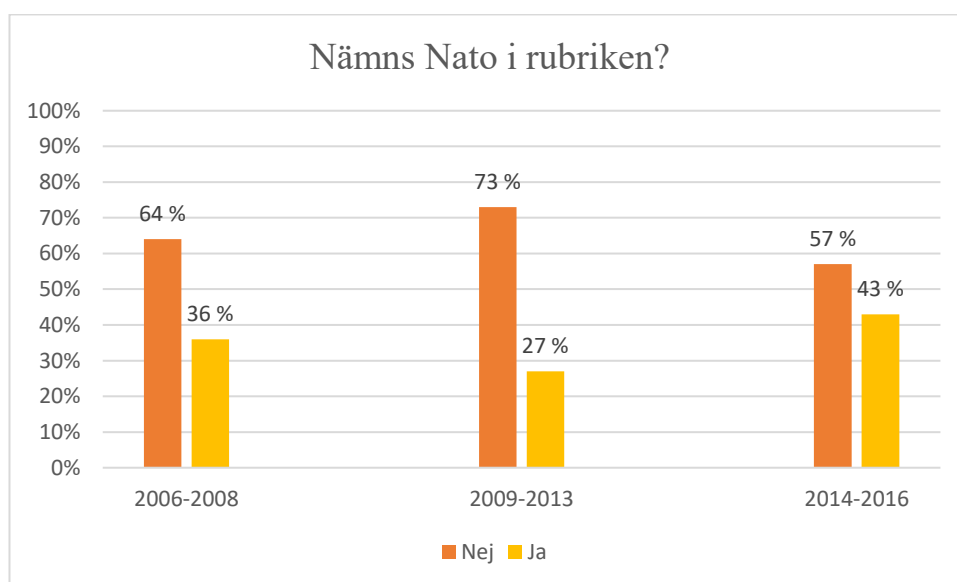
I de tre tidigare underkapitlen har de tre tidsperioderna, 2006–2008, 2009–2013 och 2014–2016, presenteras var för sig och deras tidsmässiga indelning har motiverats. Tidsperioderna har i kronologisk ordning presenterats och gått igenom för att lättare förstå de olika omständigheterna som rådde under de olika perioderna. Härnäst följer en systematisk jämförelse av de tre perioderna.

4.3 Jämförelse av tidsperioderna

I detta kapitel kommer de olika tidsperioderna att jämföras med varandra och olikheterna att analyseras. I början av kapitlet kommer fokus att ligga på ledaren som helhet medan fokuset senare skiftar på själva innehållet. I det första underkapitlet ligger fokuset på ifall Nato nämns i ledarens rubrik eller inte. Ifall Nato nämns i rubriken är det redan en form av dagordningsmakt.

4.3.1 Jämförelse av huruvida Nato nämns i rubriken?

I detta underkapitel kommer de olika tidsperioderna att jämföras med fokus på huruvida Nato nämns i ledarrubriken eller inte. Figur 4 visar resultatet angående detta.

Figur 4. Jämförelse av huruvida Nato nämns i ledarrubrikerna.

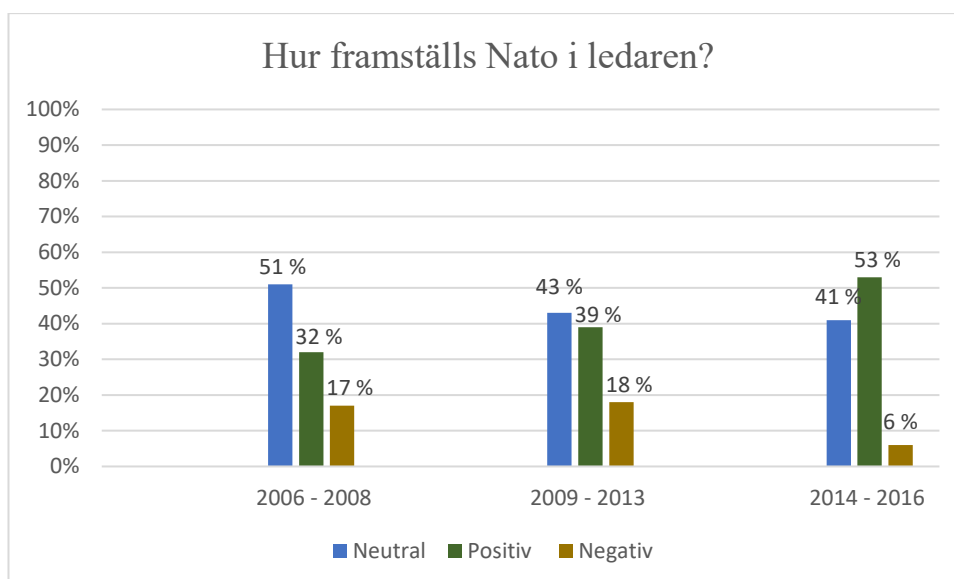
Som tidigare nämnts är det en form av dagordningsmakt att nämna ordet Nato redan i rubriken eftersom det lätt fångar läsarens intresse och möjligen får läsaren att tänka på försvarsfrågor och Nato. Av Figur 4 ovan framgår att i de flesta ledare nämns inte Nato i rubriken men en utveckling har skett under hela forskningsperioden. Under den första tidsperioden nämns Nato i ungefär en tredjedel av ledarna. Som tidigare nämnts är Nato inte lika mycket i fokus under den andra tidsperioden eftersom militäralliansen inte var lika högt på dagordningen och ansågs vara aningen onödig. Detta kan vara en orsak till

att Nato inte nämns lika många gånger i ledarubriken under åren 2009–2013. Efter krisen i Ukraina ökade andelen ledare som nämner Nato i rubriken, vilket tyder på att Nato är högre upp på dagordningen och att tidningarna vill hålla Nato högt på agendan. Krisen i Georgien påverkade inte andelen ledare som nämnde Nato i rubriken något nämnvärt även om nivån sjönk. Som tidigare nämnts påverkade krisen i Ukraina den finländska Natodebatten mycket och det syns i andelen ledare som nämner Nato i sina rubriker; andelen ökade och nådde sin högsta nivå under forskningsperioden. Andelen ledare som nämner Nato i rubriken ökade lite i samband med kriserna, efter krisen i Georgien sjönk andelen ledare som nämner Nato i rubriken och efter krisen i Ukraina ökade andelen ledare var Nato nämndes i rubriken.

4.3.2 Jämförelse av ledarnas framställning av Nato

I detta underkapitel kommer de olika tidsperioderna som presenterats i de förra kapitlen att jämföras med varandra och för att få svar på frågeställningen om hur Natodebatten har utvecklats? De tabeller och siffermässiga resultat som presenterades i det förra kapitlet kommer grafiskt presenteras i detta kapitel på ett sätt som ger en enkel jämförande analys.

De tidigare periodvisa kapitlen började med att lyfta fram resultat i tabellform om hur Nato framställs i ledarna för att förstå de rådande redaktionella åsikterna om Nato. Figur 5 nedan visar hur andelen ledare som framställer Nato positivt, negativt eller neutralt varierar mellan de tre perioderna.

Figur 5. Jämförelse av hur ledarna framställer Nato.

Den första tidsperioden (åren 2006–2008) inkluderar tiden före krisen i Georgien och en del av effekten efter krisen i Georgien i augusti 2008. Effekterna från krisen i Georgien syns kanske tydligare i början av tidsperioden 2009–2013 eftersom krisen i Georgien utspelades så sent på året 2008 att effekterna syntes mera tydligt på 2009 års sida. De största skillnaderna mellan den första tidsperioden (2006–2008) och den andra tidsperioden (2009–2013) är att andelen neutrala ledartexter minskat och andelen positiva ledare ökat på de neutralas bekostnad. En orsak till denna utveckling är sannolikt krisen i Georgien och krisens effekt på den säkerhetspolitiska debatten i Finland. Andelen negativt inställda ledare är ungefär på samma nivå även om en liten ökning skett mellan den första och andra tidsperioden. De mera tydliga skillnaderna har uppstått mellan den andra tidsperioden (2009–2013) och den tredje tidsperioden (2014–2016) vilket tyder på att krisen i Ukraina haft en mycket stark effekt på den finländska Natodebatten. Andelen positiva ledare ökade mycket så andelen neutralt inställda ledare minskade något vilket förstås kan förklaras med att andelen positiva ledare ökat så mycket. Detta tyder på att krisen i Georgien 2008 inte hade så stor effekt på den finländska Natodebatten.

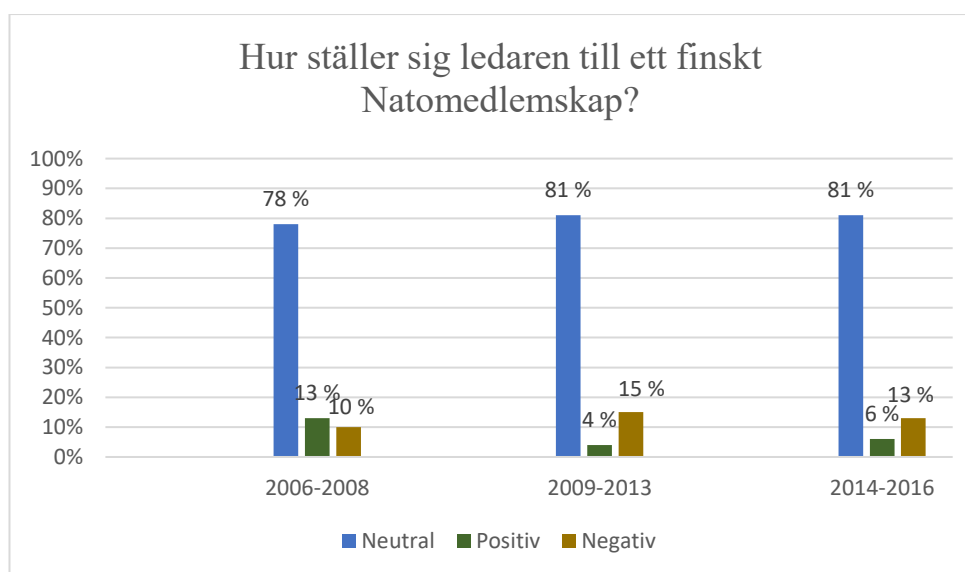
Även om krisen ledde till en liten förändring i ledarnas ton mellan de två olika tidsperioderna är inte förändringen särskilt stor. Krisen gjorde att det säkerhetspolitiska tänkandet i Finland skiftade vilket i sin tur hade en effekt på Natodebatten. Skillnaden mellan de två första tidsperioderna (2006–2008 och 2009–2013) och den tredje tidsperioden (2014–2016) är mycket stora. Som tidigare nämndes började tidningsledarna måla upp en mer positiv bild av militäralliansen och de negativa aspekterna tonades ner en aning. Detta är ett tydligt exempel på gestaltning; Helsingin Sanomat tar fasta på de

mera positiva faktorerna med Nato och väljer att inte fokusera på de negativa aspekterna. En effekt som kriserna i Georgien och krisen i Ukraina framkallat är att finländska ledartexter uttrycker en mer positiv syn på militäralliansen Nato.

4.3.3 Jämförelse av ledarnas inställning till ett Natomedlemskap?

I detta underkapitel kommer ledarnas inställning till ett finländskt Natomedlemskap att jämföras mellan de olika tidsperioderna. Precis som i det förra delkapitlet kommer en graf att presenteras för att lättare kunna se utvecklingen över tid.

Figur 5 nedan visar hur andelen ledare som ställer sig positivt, negativt eller neutralt till ett finländskt Natomedlemskap varierar mellan perioderna.

Figur 6. Jämförelse av hur ledarna ställer sig till ett finländskt Natomedlemskap.

I alla tre tidsperioder är andelen neutrala ledare överlägset högst medan andelen negativa och positiva ledare förändras något över tid. Under tidperioden 2006–2008 var andelen positivt inställda ledare något högre än andelen negativt inställda ledare. Detta var före krisen i Georgien och det säkerhetspolitiska tänkande hade inte ännu påverkats av någon kris. Åren 2009–2013 har andelen neutrala ledare ökat något medan andelen negativa ledare ökat något medan andelen positivt inställda ledare har sjunkit med nästan tio procent. Detta tyder på att krisen i Georgien haft en effekt på den säkerhetspolitiska debatten. Även om krisen i Georgien haft en effekt är det svårt att peka just på en orsak till varför ledarskribenterna har ändrat sin åsikt från det positiva till det negativa. I tidigare

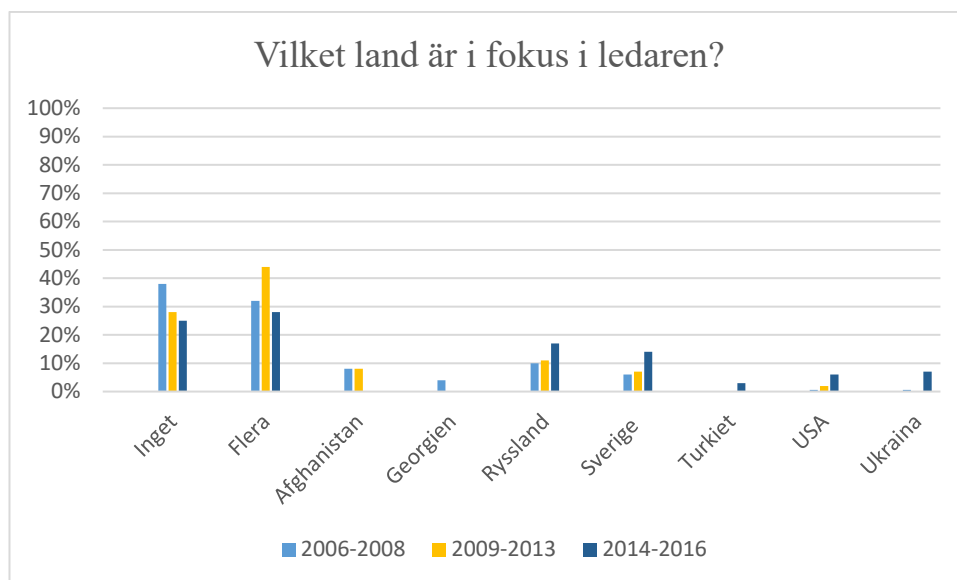
kapitel nämndes flera orsaker till varför Nato inte längre ansågs som ett aktuellt val för Finland, bland annat den krisande Isaf-operationen i Afghanistan och det faktum att Nato inte längre ansågs vara aktuellt. Också relationerna med Ryssland har lyfts fram som en orsak till att Finland inte borde gå med i militäralliansen.

Skillnaderna mellan den andra och tredje tidsperioden är inte lika stora som mellan den första och andra tidsperioden. De neutrala ledarna är störst till andelen medan andelen negativt inställda ledare är större än andelen positiva. Ur Figur 5 går det att urskilja att efter krisen i Georgien 2008 blev ledarna mer negativt inställda till ett Natomedlemskap, en trend som också kom att fortsätta efter krisen i Ukraina 2014 och framåt. Före krisen i Georgien och Ukraina uttryckte ledarna alltså en mer positiv inställning till ett medlemskap medan kriserna gjorde ledarna mer negativt angående ett finländskt Natomedlemskap. Negativt vinklade ledare var mest förekommande under den andra tidsperioden, orsakerna till detta nämndes ovan. Under den tredje tidsperioden minskar andelen negativa ledare medan andelen positiva ökar en aning, orsakerna till detta kan vara att krisen i Ukraina och det faktum att krisen hade en starkare effekt på den finländska säkerhetspolitiska debatten än krisen i Georgien.

I den avslutande diskussionen i Juho Rahkonens avhandling kommer skribenten fram till liknande slutsatser om Natodebatten som i denna avhandling. Rahkonen (2006, s. 274) påpekar att journalistikens egen logik gör debatten mer positivt inställd till Nato medan mediernas realism å andra sidan är emot ett finländskt Natomedlemskap.

4.3.4 Jämförande av vilket land som är i fokus i ledarna

Ur figur 7 går det att urskilja hur stor andel av ledarna ett land är mest i fokus under respektive tidsperiod.

Figur 7. Jämförelse av vilket land som är i fokus i ledarna.

Som det går att tyda ur Figur 7 finns det överlägset flest ledare där det finns flera länder i fokus, vilket är fallet med ledare som handlar om t.ex. Georgienkrisen där fokus ligger på både Georgien och Ryssland. Andelen ledare som inte fokuserar på något land är också relativt hög men minskar från den första tidsperioden till den tredje tidsperioden, dock går det inte att peka på någon enskild orsak till detta. De enskilda länderna och hur ofta de är med i ledarna under de olika tidsperioderna kommer att gås igenom i alfabetisk ordning. Afghanistan får en del utrymme under de två första tidsperioderna men landet nämns inte enskilt i en enda ledare under den sista perioden vilket tyder på att ledarnas fokus har skiftat från Afghanistan till andra länder och andra kriser. Detta skifte beror också delvis på det faktum att nya kriser har uppstått och gamla kriser faller lägre ner på mediers dagordning. Till viss del kan det vara att medier väljer att fokusera på annat för att gestalta Nato mer positivt. Georgien är ensamt i fokus i ledarna bara under den första tidsperioden och landet faller bort under de två senare tidsperioderna. Georgien nämns några gånger under den andra tidsperioden men då är oftast också Ryssland i fokus vilket gör att ledarna faller under kategorin ”flera”. Detta tyder på att krisen i Georgien inte hade en lika stark effekt på Natodebatten i Finland som t.ex. krisen i Ukraina kom att ha, dock påverkade krisen Natodebatten en aning. Som tidigare nämnts har Ryssland en mycket central roll gällande Natodebatten och det finländska säkerhetspolitiska tänkandet.

Ryssland används som argument både när det gäller positivt inställda ledare som argument för Nato och ledare som är negativt inställda till Nato. Positivt inställda ledare tar fasta på t.ex. Rysslands oförutsägbarhet och hotet som det innebär Finland medan de negativt inställda ledarna tar fasta på att Finland måste värna om sina goda relationer med sitt östra grannland. Andelen ledare som har Ryssland i fokus ökar under hela forskningsperioden med ökar markant från den andra till den tredje forskningsperioden. Den tredje forskningsperioden börjar med krisen i Ukraina och sedan tillkommer också ockupationen av Krimhalvön av Ryssland vilket i sin tur lett till att Ryssland oftare hamnar i fokus.

Sverige är landet som nämns i flest ledare under hela forskningsperioden, efter Ryssland, vilket beror på landets säkerhetspolitiska läge, som liknar Finlands. Sverige står inför samma säkerhetspolitiska vägval som Finland och Sveriges val påverkar också indirekt Finland och den finländska Natodebatten. Ifall svenskarna blir positivt inställda till Nato kommer det att bli en debatt om understödet för ett Natomedlemskap även i Finland. Också de svenska säkerhetspolitiska utredningarna har en effekt på den finländska Natodebatten. Andelen ledare var Sverige är i fokus ökar också under hela forskningsperioden vilket har att göra med det nya säkerhetspolitiska läget i Europa och kring Östersjön vilket i sin tur ledde till en mer livlig debatt.

Turkiet har inte varit särskilt mycket i fokus före den sista tidsperioden. Även om regionen blev instabil i samband med Arabvåren 2011 var det först i samband med den Islamiska statens utbredning och inbördeskriget i Syrien som Turkiet blev mera aktuellt i ledartexterna. Som tidigare nämnts är Turkiet ett Natoland och därför är landet av intresse i Natodebatten. I tidigare kapitel lyftes det fram att ledarna tog fasta på den hjälp och stöd som Turkiet fick av de andra medlemsländerna, men också landets krisande demokrati framhölls.

USA är i fokus relativt få gånger under hela forskningsperioden och andelen ledare som fokuserar enbart på USA är mycket liten. Även här har det skett en ökning under hela forskningsperioden och USA är mest i fokus under den sista tidsperioden (2014–2016). Till viss del har det att göra med USA:s viktiga roll inom militäralliansen i och med att Nato blivit viktigare för Europa i samband med kriserna i Georgien och Ukraina. De transatlantiska relationerna blev också viktigare för Europa i samband med i kriserna. Ukraina nämns i en ledare under den första tidperioden men uppmärksammas först

ordentligt i den tredje tidsperioden i samband med krisen i landet och ockupationen av Krimhalvön. Krisen i Ukraina är det främsta orsaken till att Ukraina nämns in samband med Nato och det faktum att Nato och Ryssland ofta är varandras motparter i frågan.

4.3.5 Sammanfattande iakttagelser

När statistiken är framlagd som ovan är det mycket lättare att analysera och se den utveckling som skett under hela forskningsperioden. Efter krisen i Georgien ökade andelen ledare som uttrycker en positiv inställning till Nato och denna ökning kom att fortsätta ännu starkare efter krisen i Ukraina. Kriserna gjorde alltså att ledartexterna i Helsingin Sanomat blev mer positivt inställda till militäralliansen. En intressant poäng är dock att ledarnas syn på ett finländskt Natomedlemskap har blivit negativ. Denna negativa utveckling fortsätter igenom hela forskningsperioden och är som starkast under den andra tidsperioden, vilket beror på att Nato under denna tid ansågs som en föråldrad allians som inte längre är nödvändig för Europas säkerhet. Som tidigare nämnts fokuserades det mera på de negativa aspekter som ett Natomedlemskap för med sig under denna tid men efter krisen i Ukraina minskade de negativt inställda ledarna igen. Beträffande vilka länder som är i fokus verkar det som att ledarnas fokus skiftar med vilken kris som råkar vara aktuell. Ledarna använder sig i viss mån av gestaltningsmakt när man fokuserar på olika länder dock följer ledarna också med händelserna i världen och det är omöjligt att fokusera på samma under en lång tid. Gällande huruvida Nato nämns i ledarrubrikerna finns det tecken på dagordningsmakt eftersom ifall Nato nämns mera i rubrikerna kommer ämnet att få mera synlighet och då komma högre upp på dagordningen.

Eftersom tanken med denna avhandling är att forska i hur Natodebatten har ändrats utgående från dagordningsmakten och gestaltning finns skäl att nämna några ord om det. Det framkommer en del dagordningsmakt i finländska nyhetsmedier gällande Nato; det finns en vilja att hålla Nato högt på dagordningen i Finland. Dock kan det också poängteras att Nato har blivit mer aktuell vid kriserna oberoende av mediernas rapportering men det är klart att någon form av dagordningsmakt existerar. Det förekommer också någon form av medial gestaltning av Nato och denna gestaltning utvecklas under forskningsperioden. Nato framställs överlag mera positivt än negativt. I synnerhet efter krisen i Georgien och Ukraina började Nato framställas mera positivt. Även om de flesta ledare uttrycker en neutral inställning till Nato finns det ändå tecken på positiv gestaltning.

Beträffande ett finländskt Natomedlemskap är de flesta ledarna negativt inställda till ett medlemskap, även om Nato framställs som en positiv sak.

På basis av avhandlingens empiriska analys kan olika slutsatser dras. Krisen i Georgien 2008 och Ukraina 2014 har påverkat den finländska Natodebatten på olika sätt. Dels har ledarnas syn på militäralliansen blivit mer positiv medan synen på ett Natomedlemskap skiftat från positiv till negativ. Andelen ledare som nämner ordet Nato har också sjunkit stadigt under hela tidsperioden, frånsett några få toppar. Det förekommer också bruk av dagordningsmakt och gestaltning bland de ledare som analyserats.

5. Slutdiskussion

Syftet med denna avhandling har varit att analysera hur den finländska Natodebatten utvecklats under åren 2006–2016 i Helsingin Sanomat, samt att undersöka vilka effekter kriserna i Georgien och Ukraina haft på denna debatt. Avhandlingens hypotes var att båda kriserna haft en effekt på den finländska Natodebatten. I avhandlingens referensram gicks båda kriserna och orsakerna till kriserna igenom mycket grundligt för att lättare kunna förstå effekterna av kriserna i Georgien och Ukraina. Det var relevant att forska inom detta område eftersom det inte gjorts någon ny forskning som undersöker hur den finländska Natodebatten utvecklats under de tio senaste åren. Tidigare forskning, bland annat Juho Rahkonens doktorsavhandling, utfördes för över tio år sedan vilket är före kriserna i Georgien 2008 och Ukraina 2014 och därför var det relevant att undersöka hur kriserna påverkat den finländska Natodebatten.

Som material för avhandlingen valdes ledarna i Helsingin Sanomat eftersom tidningen är den största dagstidningen i Finland och har ett rikligt antal ledare i varje tidning. Som tidigare nämndes kunde det ha varit bra med flera tidningar för att skapa diversitet i materialet men detta skulle ha blivit för arbetskrävande. Även om bara tidningen Helsingin Sanomat användes i denna avhandling förekommer det också både dagordningsmakt och gestaltningsmakt även i andra tidningar. Resultatet kunde ha varierat en aning beroende på tidningars politiska tillhörighet och geografiska läge (Rahkonen 2006).

Som tidigare nämnts var avhandlingens hypotes att kriserna i Georgien och Ukraina haft en effekt på den finländska Natodebatten, det vill säga ledarna i Helsingin Sanomat. Det visade sig att båda kriserna hade en effekt på Natodebatten, men till mycket olika grad. Det visade sig bland annat krisen i Georgien inte hade lika dramatiska effekter på den finländska Natodebatten som krisen i Ukraina, vilket var intressant. Detta går att förklara med att kriserna var olika till sin karaktär; krisen i Ukraina tog sig större proportioner och den ryska ockupationen av Krimhalvön satte sin egen prägel på krisen. Utöver skillnaderna i krisernas olika grad av inverkan på den finländska Natodebatten finns det egentligen inget tvivel om att båda kriserna hade en effekt på Natodebatten och därför har avhandlingens hypoteser fått stöd.

Tanken med denna avhandling var också att forska i hur Natodebatten utvecklats under hela forskningsperioden 2006–2016 och detta har utförts igenom att dela in forskningsperioden i tre olika tidsperioder. Tidsperiodernas längd och tid bestämdes utgående från kriserna vilket betydde att en tidsperiod skulle äga rum före och under krisen i Georgien, en andra mellan kriserna i Georgien och Ukraina och den sista under och efter krisen i Ukraina. Denna indelning gjordes för att senare i avhandlingen jämföra de olika tidsperioderna med varandra och för att observera skillnader mellan tidsperioderna. När avhandlingens tre tidsperioder jämfördes med varandra kunde skillnader mellan tidsperioderna urskiljas och bestämmas för att kunna observera mera exakt hur Natodebatten utvecklats under åren 2006–2016.

I avhandlingens referensram lyftes begreppen dagordningsmakt och gestaltning upp som två viktiga begrepp i denna avhandling eftersom tanken med avhandlingen var att fokusera på hur Natodebatten har utvecklats. Utgående från begreppen dagordningsmakt och gestaltning. Ur dagordningsmaktens perspektiv och baserat på avhandlingens analysdel kan vissa slutsatser dras. Det förekommer en form av dagordningsmakt i Finland, som i alla andra länder, och i fallet med Nato är det tydligt. Som tidigare påpekats lyfts Nato mera fram vid valår än år när varken riksdagsval eller presidentval äger rum, detta är ett sätt att göra Nato till en valfråga och få igång en debatt. Att hålla ett tema på dagordningen är en form av dagordningsmakt eftersom det bara kan finnas ett visst antal frågor på dagordningen vid ett givet tillfälle (McCombs 2004). Alltså är det en form av dagordningsmakt att Nato är mera framme vid valår även om det skulle finnas andra frågor att fokusera på. När det kommer till kriser är det mera naturligt att säkerhetspolitiska frågor kommer högre upp på dagordningen och ganska snabbt hamnar den finländska debatten in på frågan om allianser och därmed Nato. Detta kan till viss mån betraktas som dagordningsmakt men är också en naturlig del av den säkerhetspolitiska debatten vid säkerhetspolitiska omvälvningar.

I avhandlingens referensram nämndes också gestaltningsmakt som en utbyggnad av dagordningsmakten. När dagordningsmakten inverkar på *vad* människor tänker på, inverkar gestaltningsmakten på *hur* människor tänker om en viss sak. Som det framkom i förra kapitlet har ledarna en överlag en neutral inställning till Nato. Dock finns de ändå fler positivt inställda än negativt inställda ledare. Denna utveckling blir mera tydlig i samband med den sista forskningsperioden och krisen i Ukraina. Överlag är den finländska befolkningens syn på militärt samarbete med Nato positiv även om man

motsätter sig ett fullt medlemskap i militäralliansen (PFI 2016). Nato ses som en positiv sak av majoriteten av de finländska medborgarna och då uppstår frågan ifall ledarna i Helsingin Sanomat med sin positiva rapportering har haft en effekt på medborgarnas åsikter om Nato? Ledarna i Helsingin Sanomat är på samma gång negativt inställda till ett Natomedlemskap vilket också den finländska befolkningen är. Dock har den finländska befolkningen varit negativt inställd till ett Natomedlemskap ända sedan det varit ett möjligt säkerhetspolitiskt alternativ för Finland. Det är helt klart att det förekommer en form av gestaltning när det kommer till Nato i de ledare som valdes till den empiriska analysen. Nato har börjat gestaltas mera positivt efter båda kriserna och fler olika exempel på detta har lyfts fram i tidigare kapitel.

Resultatet av denna studie visar att båda kriserna haft en effekt på den finländska Natodebatten och att Natodebatten också utvecklats en del under forskningsperioden 2006–2016. Det förekommer också en form av journalistisk dagordningsmakt och gestaltning gällande den finländska Natodebatten.

Källförteckning

Caspar, W. (1970). The "Mood Theory": A Study of Public Opinion and Foreign Policy. *American Political Science Review* 64(2): 236–47

Chivvis, C. (2015). "Deterrence in the New European Security Context", in Ricardo Alcaro, ed., *West-Russia Relations in the Light of the Ukraine Crisis*. Roma: Edizioni Nuova Cultura.

Cissel, Margaret. (2012). "Media Framing: a comparative content analysis on mainstream and alternative news coverage of Occupy Wall Street 2012", *The Elon Journal of Undergraduate Research in Communications* 3(1): 67–77

Cohen, A, Hamilton, R E. (2011). *The Russian Military and the Georgia War: Lessons and Implications*. Carlisle, Pa.: Strategic Studies Institute, U.S Army War College.

Council of the European Union. (2006) *European Security and Defence Policy: Developments Since 2003*. Brussels: Council of the European Union.

Cuddington, D. (2017). *Support for NATO is widespread among member nations*. <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2016/07/06/support-for-nato-is-widespread-among-member-nations/>

De Gröna. (2017). *Vihreää politiikkaa A:sta Ö:hön*. Hämtad: 2017-9-25 från <https://www.vihreat.fi/asiat/vihreaa-politiikka/vihreaa-politiikkaa-asta-ohon>

de Haas, M. (2010). *Russia's Foreign Security Policy in the 21st Century: Putin, Medvedev and Beyond*. London: Routledge

Esaiasson, P. Gilljam, M. Oscarsson, H. Towns, A. Wängnerud, L. (2012). *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Wolter Kluwers

European Council. (2017). *EU restrictive measures in response to the crisis in Ukraine*. Tillgänglig: <http://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/ukraine-crisis/>

Forsberg, Tuomas. (2002). *Nato kirja*. Helsinki: Gummerus

Försvarsdepartementet. (2003). *Säkrare grannskap - osäkrare värld*. Stockholm: Försvarsdepartementet.

Holsti, O.R. (1969) *Content Analysis for the Social Sciences and Humanities*. Reading, MA.: Adolson-Westley

Johansson, B. (1994). *Att studera massmediers innehåll – en genomgång av innehållstudier inom svensk forskning om journalistik, medier & kommunikation*. Göteborgs universitet, Institutionen för journalistik och masskommunikation, arbetsrapport nr. 37.

- Kratinová, D. (2016). *Changing Public Opinion in Finland on NATO Membership in the Context of Ukrainian Crisis*. (Master's thesis). Prague: Faculty of Social Sciences, Charles University in Prague. Tillgänglig: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/120229649>
- Krippendorff, K. (1980). *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*. London: Sage.
- Kristdemokraterna. (2015). *Eduskuntavaaliohjelman*. Hämtad 2018-02-26 från <http://www.kd.fi/politiikka/ohjelmat/eduskuntavaaliohjelman-2015/>
- Larrabee, S. Pezard, S. Radin, A. Chandler, N. Crane, K. Szayna, T. (2017). *Russia and the West After the Ukrainian Crisis: European Vulnerabilities to Russian Pressure*. Research Report 1305-A (Santa Monica, CA: RAND, 2017).
- Legvold, R. (2014). "Managing the New Cold War". *Foreign Affairs* (July/August 2014), pp. 74–84
- Lemoine, H. (2016). *Editorial Framing: Critical Discourse Analysis of Swedish Editorials*. Magisteravhandling, Malmö Universitet, <http://muep.mau.se/handle/2043/21347>
- Limnell, J. Raitasalo, J. (2008). *Georgian sota uhkakuvien näkökulmasta*. National Defence University, Department of Strategic and Defence Studies Series 4: Working Paper No 28, Helsinki: Edita Prima.
- Lohela, T. (2016) *Nato tänään*. Puolustusvoimien tutkimuslaitoksen julkaisuja 4. Riihimäki: Puolustusvoimien tutkimuslaitos.
- McCombs, M. (2004). *Setting the agenda: The mass media and public opinion*. Malden: Polity Press
- McCombs, M. Bell, T. (1996). *The Agenda Setting Role of Mass Communication*.
- Media Audit Finland. (2017). Hämtad: 2018-03-15 från <http://mediaauditfinland.fi/levikit/tilastot/>
- Metelinen, Sami. 2016, 12 juni). Kokoomus päätti Nato-linjastaan: Puolustusliittoon lähivuosina. *Verkkouutiset*. Tillgänglig: <https://www.verkkouutiset.fi/kokoomus-paatti-nato-linjastaan-puolustusliittoon-lahivuosina-51679/>
- Nichol, J. (2009). *Russo-Georgian conflict in August 2008: Context and Implications for U.S Interests*. (CRS report RL34618). Washington, D.C.: Congressional Research Service.
- Nieminen, J. Tebest, T. and Rissanen, J. 2014, 14 april). Itä-Ukrainan tiukka tilanne kartalla – näissä kaupungeissa nyt kuohuu. *Yle*. Tillgänglig: <https://yle.fi/uutiset/3-7190103>

Nohrstedt, S. A. (2016). "The Role of Media in the Discursive Construction of Wars" in A. Schwarz, M. Seeger, C. Auer (Eds.), *The Handbook of International Crisis Communication Research*. West Sussex, John Wiley & Sons.

Nord, L. (2001). *Vår tids ledare-en studie av den svenska dagspressens politiska opinionsbildning*. Stockholm: Carlssons

North Atlantic Treaty Organization. (2016). *Wales Summit Declaration*. Wales: North Atlantic Treaty Organization.

Nurminen, J., Rissanen, J., Tebest, T. (2014, 14 april). Itä-Ukrainan tiukka tilanne kartalla – näissä kaupungeissa nyt kuohuu. *Yle*. Tillgänglig: <https://yle.fi/uutiset/3-7190103>

OSCE. (2014). *Statement by the Trilateral Contact Group and the representatives of certain areas of Donetsk and Luhansk regions calling for ceasefire*. Minsk: OSCE. Tillgänglig: <https://www.osce.org/chairmanship/374179>

Pesonen, R. (2015). *Nato hampaankolossa*. Helsinki: Like

Puolustusministeriö. (2016). *Suomalaisten mielipiteitä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, maanpuolustuksesta ja turvallisuudesta*. Helsinki: Puolustusministeriö.

Rahkonen, J. (2006). *Journalismi taistelukenttänä- Suomen Nato-jäsenyydestä käyty julkinen keskustelu 2003-2004* (Akateeminen väitöskirja, Tampere Tiedotusopin laitos). Tampere: Acta Universitatis Tamperensis 549.

Rahkonen, J. (2007). "Public Opinion, Journalism and the Question of Finland's Membership of Nato" *Nordicom Review* 28 (2007) 2, pp 81–92.

Sannfinländarna. (2015). *Perussuomalaisten turvallisuuspoliittinen ohjelma*. Tillgänglig: <https://www.perussuomalaiset.fi/wp-content/uploads/2013/04/Turvallisuuspoliittinen.pdf>

Schafer, B. (2016). *Ally or Adversary? Public Opinion of NATO in Post-Soviet Russia*. Los Angeles: Center on Public Diplomacy, University of Southern California. Tillgänglig: <https://uscpublicdiplomacy.org/sites/uscpdpublicdiplomacy.org/files/useruploads/u31086/NATO-Russia%20Final%20Paper.pdf>

Sigfrid, O. (2016). *Hotbilder och dess utmanare: De mediala opinionsbildarnas filtrering av hotbilder och maktutövande i den svenska Nato-debatten*. Stockholm: Försvarshögskolan. Tillgänglig: <http://fhs.diva-portal.org/smash/get/diva2:900350/FULLTEXT01.pdf>

STT. (2016, 29 april). "SDP ei pidä jäsenyyden hakemista ajankohtaisena" – Rinteen mukaan selvitys ei anna aiheita muuttaa puolueen Nato-linjaa. Demokraatti.fi. Tillgänglig: https://demokraatti.fi/sdp-ei-pida-jasennyden-hakemista-ajankohtaisena-rinteen-mukaan-selvitys-ei-anna-aihetta-muuttaa-puolueen-nato-linjaa/?fb_comment_id=861578963969648_862593180534893

Suomen Keskusta. (2010). “*Tämä maa rakennetaan yhdessä*”: Suomen Keskustan tavoiteohjelma 2010-luvulle. Lahtis: Suomen Keskusta

Svenska Folkpartiet. (2016). *Ett mänskligt och framgångsrikt Finland*. Tillgänglig: http://www.sfp.fi/sites/default/files/Partiprogram_2016.pdf

Vänsterförbundet. (2009). *Vasemmiston periaateohjelma*. Tillgänglig: <http://www.vasemmisto.fi/politiikka/periaateohjelma/>

Walker, S. Rankin, J. (2014, 7 augusti). Western food imports off the menu as Russia hits back over Ukraine sanctions. *The Guardian*. Tillgänglig: <https://www.theguardian.com/world/2014/aug/07/russia-bans-western-food-imports-retaliation-ukraine-sanctions>

Weaver, M. Luhn, A. (2015, 12 februari). Ukraine ceasefire agreed at Belarus talks 2015. *The Guardian*. Tillgänglig: <https://www.theguardian.com/world/2015/feb/12/ukraine-crisis-reports-emerge-of-agreement-in-minsk-talks>

Wood, E. Pomeranz, William, E. Merry, W. Trudolyubov, M. (2016). *Roots of Russia's War in Ukraine*. Washington, D.C: Woodrow Wilson Center Press / Columbia University.

Yang, J. (2003). Framing the Nato air strikes on Kosovo across countries: Comparison of Chinese and US Newspaper Coverage. *International Communication Gazette*, 65(3), 231–249, doi: <https://doi.org/10.1177/0016549203065003002>